

Αναλυτικές παρατηρήσεις επί του κειμένου «Ελλάδα: Μια στρατηγική ανάπτυξης για το μέλλον»

Η «Στρατηγική Ανάπτυξης» που εκπόνησε η κυβέρνηση για τη χώρα σηματοδοτεί μια πρόοδο σε σύγκριση με παλιότερα, συχνά συνοπτικά και μη ολοκληρωμένα, σχέδια ανάπτυξης που έχουν δημοσιοποιηθεί από την έναρξη των προγραμμάτων προσαρμογής. Αυτό όμως δε σημαίνει ότι δεν έχει αδυναμίες. Έτσι, να μην αγγίζει ή περιλαμβάνει σημαντικά θέματα για την οικονομία και τις επιχειρήσεις. Αλλά για πολλά από αυτά είτε οι δράσεις που περιλαμβάνονται δεν αρκούν για να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις που υπάρχουν σε οικονομικά χρήσιμο χρόνο ή, σε άλλες περιπτώσεις, αυτές προτείνονται σε συνέχεια μιας αξιολόγησης της υφιστάμενης κατάστασης που είναι εξιδανικευμένη σε σχέση με την πραγματικότητα.

Αυτό γίνεται, ενδεικτικά, αισθητό στο κεφάλαιο που αφορά το φορολογικό καθεστώς. Εκεί το σχέδιο θέτει ως στόχους τη σταδιακή μείωση της φορολογικής επιβάρυνσης τόσο για τις επιχειρήσεις όσο και για την εργασία, καθώς και την καθιέρωση σταθερού φορολογικού καθεστώτος για την ενίσχυση των ξένων και των εγχώριων επενδύσεων. Η υποστήριξη και τεκμηρίωση, όμως, του τρόπου υλοποίησης των δυο παραπάνω στόχων με συγκεκριμένα μέτρα δεν προκύπτει από το κείμενο. Κυρίως, όμως, η προοπτική εκλογίκευσης των φορολογικών υπερβολών, δεν αντιμετωπίζεται ως κρίσιμη και επείγουσα προϋπόθεση εδραίωσης της ανάπτυξης, και της ανάκαμψης της αγοράς εργασίας. Ο μετασχηματισμός της παραγωγικής βάσης και η διασφάλιση της μακροχρόνιας δυναμικής της φορολογητέας ύλης και των δημοσίων εσόδων απαιτούν ορατή και φιλοεπενδυτική αλλαγή του μίγματος της φορολογικής πολιτικής. Έτσι θα καταστεί πράγματι ρεαλιστική η επίτευξη των στόχων που θέτει ενδεικτικά ο πρόσφατος μεσοπρόθεσμος δημοσιονομικός σχεδιασμός.

Σε ό,τι αφορά το κεφάλαιο των εργασιακών σχέσεων, το κείμενο περιλαμβάνει μια εντελώς εσφαλμένη αξιολόγηση για το είδος των παρεμβάσεων που τελικά ωφελούν τους εργαζόμενους και τις οικογένειές τους. Η αξιολόγηση αυτή συνοδεύεται με προτάσεις πολιτικής, που ήδη υλοποιούνται και δρομολογούν την επανάληψη της πορείας που είχε η αγορά εργασίας και τελικά η χώρα στις δεκαετίες πριν την κρίση. Αυτό δυστυχώς συμβαίνει σε μια στιγμή που η χώρα πασχίζει να σταθεροποιηθεί.

Από την άλλη, η ανάγκη επαναβιομηχάνισης της οικονομίας και αύξησης του μεριδίου της μεταποίησης στο 12% του ΑΕΠ μέχρι το 2020 παραμένει εκτός προτεραιότητας στο εθνικό αναπτυξιακό σχέδιο. Οι προτάσεις αναβάθμισης της μεταποίησης παραμένουν ασαφείς και ανεπαρκείς, χωρίς στόχευση και ισχυρή πολιτική δέσμευση. Ως συνέπεια, η βιομηχανία / μεταποίηση εξακολουθεί να μην είναι κεντρικός αναπτυξιακός βραχίονας αν και έχει τα μεγαλύτερα πολλαπλασιαστικά οφέλη για το σύνολο της οικονομίας, την απασχόληση και τα δημόσια έσοδα.

Οι αδυναμίες αυτές εντοπίζονται και στις ενότητες που ασχολούνται με τη δημόσια διοίκηση ειδικά όταν έχει απέναντι της μια επιχείρηση, τις δράσεις για την αντιμετώπιση της διαφθοράς, τη βιώσιμη ανάπτυξη, τις ενεργειακές υποδομές, τη βιώσιμη εκμετάλλευση / εξερεύνηση ορυκτών πρώτων υλών και ενεργειακών ορυκτών, τα ζητήματα εξωστρέφειας και της νεοφυούς και καινοτόμου επιχειρηματικότητας, μεταξύ άλλων. Τα ίδια ισχύουν για τις προτάσεις που άπτονται της αποκατάστασης της πρόσβασης του ιδιωτικού τομέα σε χρηματοδότηση με όρους συγκρίσιμους με την έννοια της Ενιαίας Αγοράς αλλά και για τις παρεμβάσεις στο προ πτωχευτικό και πτωχευτικό δίκαιο. Σημειώνεται ότι με παρεμβάσεις του μέσω δελτίων και συνεδρίων ο ΣΕΒ έχει καταθέσει συγκεκριμένες προτάσεις για όλα αυτά τα θέματα.

Απουσιάζει επίσης μια ανάλυση των λόγων για τους οποίους οι ελληνικές επιχειρήσεις μένουν μικρές και μια συγκροτημένη δέσμη προτάσεων για τις δυναμικές διαδρομές μεγέθυνσης που μπορούν να ακολουθήσουν οι ελληνικές μεσαίες και μικρές επιχειρήσεις. Και σχετικά με αυτό το θέμα ο ΣΕΒ έχει καταθέσει μέσω [του συνεδρίου για τις ΜμΕ \(21/2/2018\)](#) αλλά και του [Επενδυτικού Συνεδρίου \(23-24/4/2018\)](#) συγκεκριμένες προτάσεις, που περιλαμβάνουν την προώθηση Συμφώνου για τη Μεγέθυνση των ΜμΕ και την ένταξή τους σε διεθνείς αλυσίδες αξίες (με στόχους τη δημιουργία 8.000 επιπλέον ΜμΕ μέχρι το 2025, 10% βελτίωση της παραγωγικότητας των ΜμΕ και 400 νέες ΜμΕ ειδικά στη μεταποίηση).

Σε ό,τι αφορά το κρίσιμο, ειδικά για την «Ελλάδα που παράγει», τρίπτυχο «περιβαλλοντολογική αδειοδότηση - αδειοδότηση – ελεγκτικοί μηχανισμοί», και τα αναπόφευκτα συνδεδεμένα ζητήματα χωρικού σχεδιασμού, δεν αξιολογείται ο κομβικός ρόλος των αδυναμιών του περιελθόντος, αλλά και του παρόντος, στην αποβιομηχάνιση της χώρας. Αντίστοιχα, δεν αξιολογείται η κρισιμότητα του χρόνου σε ό,τι αφορά την αντιμετώπιση των αδυναμιών που διατηρεί το σύστημα, ώστε να έχει η ελληνική παραγωγική βάση τη δυνατότητα ανάκαμψης μέσα σε οικονομικά και κοινωνικά εύλογο και σύντομο χρόνο. Υπό την έννοια αυτή, παρόλο που πολλές δράσεις των προηγούμενων ετών αλλά και πρόσφατων νομοθετικών πρωτοβουλιών κινούνται επί της αρχής στην ορθή κατεύθυνση, αποτυγχάνουν να απαντήσουν στα κρίσιμα για την ελληνική παραγωγή πρακτικά ζητήματα που ανακύπτουν σήμερα.

Με τη συμμετοχή όλων των Τομέων του ΣΕΒ.

Τομέας Μακροοικονομικής Ανάλυσης και Ευρωπαϊκής Πολιτικής

Μιχάλης Μασουράκης
Chief Economist

E: mmassourakis@sev.org.gr
T: +30 211 500 6104

Μιχάλης Μητσόπουλος
Senior Advisor

E: mmtsopoulos@sev.org.gr
T: +30 211 500 6157

Θανάσης Πρίντσιπας
Associate Advisor

E: printsipas@sev.org.gr
T: +30 211 500 6176

Οι απόψεις στην παρούσα έκθεση είναι των συγγραφέων και όχι απαραίτητα του ΣΕΒ. Ο ΣΕΒ δεν φέρει καμία ευθύνη για την ακρίβεια ή την πληρότητα των πληροφοριών που περιλαμβάνει η έκθεση.

Σε συνέχεια του [εβδομαδιαίου δελτίου 7/6/2018 \(10 πεδία βελτίωσης της εθνικής αναπτυξιακής στρατηγικής\)](#), το παρόν Special Report επικεντρώνεται σε επιμέρους κριτική σε συγκεκριμένα θέματα που θίγει το κείμενο «Ελλάδα: Μια στρατηγική ανάπτυξης για το μέλλον» («αναπτυξιακό σχέδιο»). Εντός αυτού του πλαισίου αξιολογείται και η συμφωνία της ελληνικής κυβέρνησης με τους θεσμούς ([Εβδομαδιαίο δελτίο 14/6/2018 «Εκπτώσεις λόγω τέλους εποχής»](#)) ενόψει της 4^{ης} και τελευταίας αξιολόγησης του 3^{ου} Μνημονίου («συμπληρωματικό μνημόνιο»), και αντίστοιχη αναφορά στις δράσεις/πολιτικές που προτείνει ο ΣΕΒ. Οι επισημάνσεις έχουν ομαδοποιηθεί στα ακόλουθα κεφάλαια:

- Φορολογία και Ανάπτυξη
- Αγορά εργασίας
- Βιομηχανία – Μεταποίηση
- Άλλες κλαδικές πολιτικές
- Επενδύσεις – κίνητρα
- Ενεργειακές υποδομές
- Πολιτική λιμένων
- «Πράσινη»/Κυκλική οικονομία
- Εξωστρέφεια
- Μεσαίες και μικρές επιχειρήσεις
- Νεοφυείς επιχειρήσεις/start-ups
- Επιχειρηματικό περιβάλλον (εκτός αδειοδότησης)
- Εκσυγχρονισμός κράτους/δημόσιας διοίκησης
- Δημόσιες Συμβάσεις/Προμήθειες
- Καταπολέμηση διαφθοράς
- Διαμεσολάβηση/ εναλλακτικοί μηχανισμοί επίλυσης διαφορών
- Προ – πτωχευτικό και πτωχευτικό πλαίσιο
- Ηλεκτρονική δικαιοσύνη
- Διοικητικές μεταρρυθμίσεις/Ανταγωνιστικό περιβάλλον
- Εποπτεία αγοράς
- Κτηματολόγιο/Χωροταξικός σχεδιασμός
- Επιχειρηματικό περιβάλλον – Αδειοδότηση
- Ανεξάρτητες Αρχές
- Χρηματοδότηση ανάπτυξης

Φορολογία και Ανάπτυξη

Σε ό,τι αφορά την επίδραση του φορολογικού καθεστώτος στις επενδύσεις και την ανάπτυξη, το αναπτυξιακό σχέδιο θέτει ως στόχους την σταδιακή μείωση της φορολογικής επιβάρυνσης τόσο για τις επιχειρήσεις όσο και για την εργασία, καθώς και την καθιέρωση σταθερού φορολογικού καθεστώτος για την ενίσχυση των ξένων και των εγχώριων επενδύσεων. Η υποστήριξη και τεκμηρίωση, όμως, του τρόπου υλοποίησης των δυο παραπάνω στόχων με συγκεκριμένα μέτρα δεν προκύπτει από το κείμενο. Οι αποσπασματικές αναφορές σε παραδείγματα και τεχνικές (και υπάρχουν τέτοιες) δεν αποτελούν συγκροτημένη υποστήριξη του τρόπου υλοποίησης των στόχων οι οποίοι τίθενται. Γενικότερα, η προοπτική εκλογίκευσης των φορολογικών υπερβολών, δεν αντιμετωπίζεται ως κρίσιμη και επείγουσα προϋπόθεση εδραίωσης της ανάπτυξης, και κυρίως της ανάκαμψης της αγοράς εργασίας, και τελικά της διευκόλυνσης του μετασχηματισμού της παραγωγικής βάσης και διασφάλισης της μακροχρόνιας δυναμικής της φορολογητέας ύλης και των δημοσίων εσόδων. Σχετικά, ο ΣΕΒ έχει εκδώσει ειδική έκθεση για την [παραοικονομία \(SR 4/4/17\)](#) και την [υπερφορολόγηση \(SR 2/5/2018\)](#) με τη [συνοδευτική άσκηση benchmarking](#). Επίσης, [στο επενδυτικό συνέδριο του ΣΕΒ](#) στις 23-24/4/2018 αναφέρθηκε το επείγον καταρχήν της εκλογίκευσης της φορολογικής και ασφαλιστικής επιβάρυνσης του προσωπικού των οργανωμένων, παραγωγικών και νομοταγών επιχειρήσεων.

Η προοπτική εκλογίκευσης των φορολογικών υπερβολών, δεν αντιμετωπίζεται ως κρίσιμη και επείγουσα προϋπόθεση εδραίωσης της ανάπτυξης, και κυρίως της ανάκαμψης της αγοράς εργασίας, και τελικά της διευκόλυνσης του μετασχηματισμού της παραγωγικής βάσης και διασφάλισης της μακροχρόνιας δυναμικής της φορολογητέας ύλης και των δημοσίων εσόδων.

Αναφέρονται, επίσης, μια σειρά από σημαντικές δράσεις που όμως χρειάζονται εξειδίκευση όπως, μεταξύ άλλων, η επανεξέταση των διατάξεων του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος, η ευθυγράμμιση του Κώδικα ΦΠΑ με τον Κώδικα Φορολογικών Διαδικασιών και ειδικά η επανεξέταση του καθεστώτος των τόκων στον παραπάνω Κώδικα, το ζήτημα αναπροσαρμογής των συντελεστών υπολογισμού του ΕΝΦΙΑ και ζητήματα όπως η αύξηση του ΦΠΑ στα πέντε νησιά.

Το κείμενο αναγνωρίζει την ανάγκη, ενδεικτικά, για «Παροχή φορολογικών κινήτρων για τις επιχειρήσεις μέσω του νέου αναπτυξιακού νόμου και του νόμου για τις στρατηγικές επενδύσεις». Η αναφορά δεν συγκεκριμενοποιείται, όμως, περαιτέρω. Σημειώνεται σχετικά ότι ο ΣΕΒ έχει προτείνει στο παρελθόν παρεμβάσεις σε μια σειρά από ζητήματα που θα ενισχύσουν τις επενδύσεις, όπως:

- Επιταχυνόμενες αποσβέσεις. Σχετικά, θετική κρίνεται η θέσπιση φορολογικών διευκολύνσεων για την εξοικονόμηση νερού και τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης στο άρθρο 117 του πολυνομοσχεδίου για το ΜΠΔΣ. Ο διπλασιασμός των συντελεστών απόσβεσης μπορεί να προωθήσει τόσο την κυκλική οικονομία όσο και τον ενεργειακό εκσυγχρονισμό παραγωγικών μονάδων που μέσα στην κρίση δεν κατάφεραν να βελτιώσουν την ενεργειακή απόδοσή τους και να

μειώσουν το κόστος παραγωγής. Αρνητική όμως παραμένει η ανάγκη καθορισμού των όρων υπαγωγής με ΚΥΑ, όταν η αναγνώριση των δαπανών μπορεί να γίνει κατά το φορολογικό έλεγχο, χωρίς γραφειοκρατία αλλά και χωρίς απώλεια δημοσίων εσόδων, ενώ και οι λεπτομέρειες εφαρμογής του κινήτρου, και άρα και η ευρύτητα της επίπτωσης του έχει, παραμένουν προς διευκρίνιση μέσω της ΚΥΑ. Η φορολογική διευκόλυνση των επιταχυνόμενων αποσβέσεων μπορεί να περιλαμβάνει μεγαλύτερο πλήθος παραγωγικών παγίων.

- Υπεραποσβέσεις 200%. Οριζόντια κίνητρα παραγωγικών επενδύσεων συνεχίζουν να απουσιάζουν αν και υπάρχουν πλέον καταγεγραμμένες πρακτικές στην ΕΕ ότι αποδίδουν ακόμα και μέσα στην κρίση (πχ Ιταλία).
- Συνδυαστική μείωση κατά 30% σε βάθος 3ετίας του Επιχειρηματικού Φορολογικού Συντελεστή, τις ασφαλιστικές εισφορές και του συντελεστή φόρου μερισμάτων.
- Επίλυση του θέματος των σωρευμένων ζημιών με επέκταση του χρόνου συμψηφισμού τους με μελλοντικά κέρδη.
- Με την προϋπόθεση εφαρμογής των ως άνω 1,2,4, θα παραμένει προς φορολόγηση το 30% των ετήσιων φορολογητέων κερδών, με στόχο την διασφάλιση των δημοσίων εσόδων.
- Σημειώνουμε επίσης την πρόταση για την αναζωογόνηση της οικοδομής ως κίνητρο ενεργοποίησης όλων των κλάδων της οικονομίας με τις θετικές αναπτυξιακές / δημοσιονομικές επιδράσεις και συνέπειες.

Επίσης επαναλαμβάνεται τόσο η αόριστη αναφορά στις δράσεις καταπολέμησης του λαθρεμπορίου, αλλά και η απουσία δράσεων που να διασφαλίζουν την ορθή εφαρμογή της νομολογίας και νομοθεσίας, αλλά και για την παραπέρα βελτίωση της λειτουργίας της Διεύθυνσης Επίλυσης Διαφορών (ΔΕΔ). Σχετικά, έχει ενδιαφέρον να αναφερθεί ότι στο πρόσφατο νομοσχέδιο για το ΜΠΔΣ το άρθρο για την καταπολέμηση του λαθρεμπορίου στα καπνικά αγνοεί πλήρως το σχετικό Ευρωπαϊκό πλαίσιο, δε συντονίζεται με αυτό και – κυρίως – αγνοεί τις επερχόμενες εξελίξεις που αφορούν την ιχνηλασιμότητα των καπνικών προϊόντων, κάτι που θα έπρεπε να λαμβάνεται υπόψη μαζί με τις άλλες προϋποθέσεις που θέτει το Ευρωπαϊκό πλαίσιο πριν την επιβολή προστίμων στις νομοταγείς επιχειρήσεις.

Απέναντι στη φοροδιαφυγή ο ΣΕΒ έχει προτάξει την άμεση εφαρμογή της ηλεκτρονικής τιμολόγησης, της ηλεκτρονικής τήρησης των βιβλίων, και την περαιτέρω επέκταση των ηλεκτρονικών συναλλαγών σε όλο το μήκος της εφοδιαστικής αλυσίδας. Ο ΣΕΒ έχει δηλώσει κατ' επανάληψη εγγράφως και προφορικά στις συναντήσεις με τις συναρμόδιες αρχές (ΑΑΔΕ, ΥΠΟΙΚ, Υπουργείο Μεταφορών, Υπουργείο Ανάπτυξης) την πλήρη υποστήριξη του και την πρόθεσή του να συμβάλει στην ολοκλήρωση των εφαρμογών και του όλου project της Ηλεκτρονικής Τιμολόγησης και της επέκτασης των ηλεκτρονικών συναλλαγών.

Ως προς το κίνητρο δημιουργίας θέσεων εργασίας που εισάγει το πολυνομοσχέδιο (50% επιπλέον δαπάνη μισθοδοσίας), πρέπει να σημειωθεί ότι οι νέες θέσεις εργασίας (άρα και οι δαπάνες μισθοδοσίας τους) που δεν συνδέονται με παραγωγικές επενδύσεις δεν είναι βιώσιμες και δεν μπορούν πάντα να προσδώσουν μακροχρόνια προστιθέμενη αξία στην οικονομία. Επιπλέον, τα κίνητρα προσλήψεων (χωρίς σύνδεση με παραγωγικές επενδύσεις) συχνά αποτελούν εστίες αδιαφάνειας και υπέρμετρης γραφειοκρατίας. Σε αντίθεση, τα κίνητρα σε παραγωγικές επενδύσεις (που με τη σειρά τους δημιουργούν σταθερές θέσεις

εργασίας) είναι καταλληλότερα για την σταθερή ανάκαμψη της απασχόλησης. Όμως κίνητρα παραγωγικών επενδύσεων συνεχίζουν να απουσιάζουν (πχ υπερ-αποσβέσεις, κίνητρα καινοτομίας και πνευματικής ιδιοκτησίας, κτλ) αν και υπάρχουν πλέον καταγεγραμμένες πρακτικές στην ΕΕ ότι αποδίδουν ακόμα και μέσα στην κρίση (πχ Ιταλία).

Αγορά εργασίας

Σε ό,τι αφορά τις ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης, ενώ σωστά αναγνωρίζονται οι επενδύσεις ως βασικός πυλώνας της δημιουργίας θέσεων απασχόλησης, η επιστροφή στην εργασία εξετάζεται μέσα από προγράμματα κλπ, χωρίς περαιτέρω εξειδίκευση. Επίσης, ενώ γίνεται, ορθά, αναφορά στη διάγνωση των αναγκών της αγοράς εργασίας για την εκπόνηση προγραμμάτων κατάρτισης, δεν αναφέρονται οι επιχειρήσεις ως βασικοί παράγοντες του μηχανισμού. Επίσης, γίνεται αναφορά στην αύξηση των ΑΕΙ λες και αυτό είναι το πρόβλημα της αγοράς εργασίας στην Ελλάδα.

Σε ό,τι αφορά τον κατώτατο μισθό και τις συλλογικές διαπραγματεύσεις, στο κείμενο του αναπτυξιακού σχεδίου, αναφέρεται ότι «φαίνεται επίκαιρη η προσεκτική εξέταση της αύξησης του επιπέδου του κατώτατου μισθού». Στις «Βασικές Επικείμενες Δράσεις Πολιτικής» αναφέρεται επίσης η ενεργοποίηση του μηχανισμού για την αναθεώρηση του κατώτατου μισθού το β' εξάμηνο 2018 για να υπάρξει νέος κατώτατος μισθός για το 2019. Η διαδικασία που προβλέπεται είναι ότι οι εθνικοί κοινωνικοί εταίροι και ορισμένοι ερευνητικοί φορείς θα εκφέρουν γνώμη, και με βάση αυτές τις γνώμες το Υπουργείο θα πάρει τη σχετική απόφαση. Το αναπτυξιακό σχέδιο αναφέρεται στον «σχεδιασμό μιας σταδιακής αύξησης του κατώτατου μισθού που να συμβαδίζει με τις ανάγκες της πραγματικής οικονομίας».

Η θέση του ΣΕΒ είναι ότι οποιαδήποτε μεταβολή του κατώτατου μισθού δεν πρέπει να μεταφέρεται αυτόματα μέσω της υποχρεωτικής διαιτησίας και της επεκτασιμότητας σε όλη την οικονομία, χωρίς να λαμβάνονται υπόψη οι ιδιαίτσες συνθήκες που επικρατούν στο επίπεδο της κάθε επιχείρησης. Επιπλέον οποιαδήποτε προσπάθεια τόνωσης της ανάπτυξης μέσω της ζήτησης προσκρούει σε δύο μείζονες στρατηγικούς στόχους: α) την ανάγκη μείωσης του μεριδίου της κατανάλωσης ως ποσοστού του ΑΕΠ και β) τη μείωση του εμπορικού ελλείμματος με αύξηση των εξαγωγών και υποκατάσταση εισαγωγών.

Όσον αφορά στην επαναφορά συλλογικών διαπραγματεύσεων, τη δυνατότητα επέκτασης κλαδικών συμβάσεων και την υποχρεωτική διαιτησία, πρέπει να αναφερθεί ότι σήμερα συλλογικές διαπραγματεύσεις και συλλογικές συμβάσεις υπάρχουν, και συνάπτονται και κλαδικές και επιχειρησιακές συμβάσεις. Το 2017 είχαμε 244 συμβάσεις για όλη τη χώρα, και μέχρι σήμερα, το 2018, έχουν συναφθεί 132.

Στην όλη συζήτηση, τίθεται και μία άλλη διάσταση που πρέπει να γίνει κατανοητή, αυτή της επαναφοράς, δηλαδή, συμβάσεων και επαναπροσδιορισμού μισθών που ίσχυαν το 2010. Αυτή είναι μία λανθασμένη επιδίωξη χωρίς καμία οικονομική και κοινωνική λογική, που αν πραγματοποιηθεί, μέσω της υποχρεωτικής διαιτησίας και της επέκτασης, θα έχει αρνητικό αντίκτυπο για την ελληνική οικονομία. Οι μεταρρυθμίσεις που έγιναν στα εργασιακά κατάφεραν να συγκρατήσουν την ανεργία μέσα στην συνεχιζόμενη κρίση, και από το 27% να την αποκλιμακώσουν στο 20% που είναι σήμερα. Όμως για περαιτέρω μείωση της ανεργίας πρέπει να αποκατασταθεί μια πορεία σταθερής ανάπτυξης και επενδύσεων, και όχι οπισθοδρόμηση στα εργασιακά. Αλλιώς, η ανεργία θα παραμείνει σε υψηλά ποσοστά για πολλά χρόνια.

Στην όλη συζήτηση, τίθεται και μία άλλη διάσταση που πρέπει να γίνει κατανοητή, αυτή της επαναφοράς, δηλαδή, συμβάσεων και επαναπροσδιορισμού μισθών που ίσχυαν το 2010. Αυτή είναι μία λανθασμένη επιδίωξη χωρίς καμία οικονομική και κοινωνική λογική, που αν πραγματοποιηθεί, μέσω της υποχρεωτικής διαιτησίας και της επέκτασης, θα έχει αρνητικό αντίκτυπο για την ελληνική οικονομία.

Ως προς το πλαίσιο κανόνων που ισχύει σήμερα, δύο αλλαγές ήταν προδιαγεγραμμένες με την λήξη του Προγράμματος:

Πρώτον: Η επαναφορά της δυνατότητας του Υπουργού να επεκτείνει την ισχύ κλαδικών ΣΣΕ σε εθνικό επίπεδο, δηλαδή και σε μη εκπροσωπούμενα μέλη, πρακτική που είναι γνωστή ως «επέκταση». Προϋπόθεση είναι, και πρέπει να εφαρμοσθεί, σε αντίθεση με ότι συνέβαινε στο παρελθόν, να καλύπτεται από τους εργοδότες που αρχικά την υπέγραψαν το 51% των απασχολούμενων στον κλάδο.

Δεύτερον: Η επαναφορά της αρχής της ευνοϊκότερης ρύθμισης. Δηλαδή όταν υπάρχει συρροή (δηλαδή επικάλυψη) κλαδικής και επιχειρησιακής ΣΣΕ, σε κάθε θέμα να υπερισχύει η ρύθμιση που είναι ευνοϊκότερη για τον εργαζόμενο. Σήμερα οι επιχειρησιακές, όπου υπάρχουν, υπερισχύουν των λοιπών ΣΣΕ, θέση που υποστηρίζει ο ΣΕΒ. Αυτό θα ανατραπεί, όμως, στο τέλος του Προγράμματος.

Τρίτον: Το πρόβλημα της υποχρεωτικής διαιτησίας. Οι διατάξεις του 2014 που επανάφεραν την υποχρεωτική διαιτησία είχαν κάποιες βελτιωτικές ρυθμίσεις, που όμως δεν μπορούν να αποκαταστήσουν τη σημαντική στρέβλωση στο πεδίο των συλλογικών διαπραγματεύσεων που προκαλείται.

Το ίδιο ισχύει και με τις οριακές μεταβολές που περιλαμβάνει το Μνημόνιο για την υποχρεωτική διαιτησία. Στην υποχρεωτικότητα της διαιτησίας αντιτίθεται, τέλος, και η Διεθνής Οργάνωση Εργασίας. Τον υποχρεωτικό χαρακτήρα του ελληνικού συστήματος διαιτησίας του Ν. 1876/1990 έχει καταδικάσει η «Επιτροπή Εμπειρογνομόνων» του Διεθνούς Γραφείου Εργασίας, η οποία έχει απευθύνει στο παρελθόν δύο απ' ευθείας αιτήσεις προς την ελληνική Κυβέρνηση σχετικά με την υποχρεωτική διαιτησία (το 1999 και το 2000), και έχει ζητήσει, με την 2261/2003 απόφαση της Επιτροπής Συνδικαλιστικής Ελευθερίας, από την ελληνική κυβέρνηση να προσαρμοσθεί η νομοθεσία σύμφωνα με τις διεθνείς συμβάσεις. Η «Επιτροπή Συνδικαλιστικής Ελευθερίας» του Διεθνούς Γραφείου Εργασίας, με την έκθεση 365/2012, έπειτα από προσφυγή της ΓΣΕΕ, σημείωσε ότι η νομοθετική τροποποίηση (αναφέρεται στο Ν.4046/2012, που ορίζει ότι η προσφυγή στην υποχρεωτική διαιτησία επιτρέπεται μόνο όταν αμφότερα τα μέρη συμφωνούν) αποτελεί ευθυγράμμιση της εθνικής νομοθεσίας προς τις αρχές, που ισχύουν για την υποχρεωτική διαιτησία και δεν παραβιάζει τις αρχές της συνδικαλιστικής ελευθερίας (παρ. 1000 της Έκθεσης). Η Επιτροπή των Εμπειρογνομόνων για την Εφαρμογή των Συμβάσεων και των Συστάσεων του Διεθνούς Γραφείου Εργασίας, στην Έκθεσή της ενόψει της 104ης (2015) Διεθνούς Συνδιάσκεψης Εργασίας, κατέληξε στα εξής: «Η Επιτροπή οφείλει ωστόσο να δώσει έμφαση στο γενικό κανόνα, ότι νομοθετικές ρυθμίσεις οι οποίες επιτρέπουν σε οποιοδήποτε μέρος να προσφύγει μονομερώς σε υποχρεωτική διαιτησία για την επίλυση μιας διαφοράς, δεν προωθούν τις εκούσιες συλλογικές διαπραγματεύσεις και επομένως είναι αντίθετες στη Σύμβαση». Σχετικά υπάρχει κοινή επιστολή των [ΣΕΒ-ΣΕΤΕ](#) και των [ΣΕΒ-ΓΣΕΒΕΕ-ΕΣΣΕ-ΣΕΤΕ](#).

Βιομηχανία – Μεταποίηση

Η ανάγκη επαναβιομηχάνισης της οικονομίας και αύξησης του μεριδίου της στο 12% του ΑΕΠ μέχρι το 2020 παραμένει εκτός προτεραιότητας στο εθνικό αναπτυξιακό σχέδιο. Οι προτάσεις αναβάθμισης της μεταποίησης παραμένουν ασαφείς και ανεπαρκείς χωρίς στόχευση και ισχυρή πολιτική δέσμευση. Το εθνικό αναπτυξιακό σχέδιο κάνει αναφορά στα πορίσματα του Φόρουμ Βιομηχανίας, μια σημαντική πρωτοβουλία που σύστησε το Υπουργείο Οικονομίας και Ανάπτυξης. Τα πορίσματα του Φόρουμ Βιομηχανίας συγκεντρώνουν προτάσεις που καλύπτουν πολλές από τις πάγιες ανάγκες του ιδιωτικού τομέα, σε συνεργασία με τη Γενική Γραμματεία Βιομηχανίας. Έχουν μεν εγκριθεί από το ΚΥΣΟΙΠ το 2016, παραμένουν όμως σε μεγάλο βαθμό αναξιοποίητα λόγω μεγάλων νομοθετικών καθυστερήσεων.

Η βιομηχανία / μεταποίηση εξακολουθεί να μην είναι κεντρικός αναπτυξιακός βραχίονας αν και έχει τα μεγαλύτερα πολλαπλασιαστικά οφέλη για το σύνολο της οικονομίας, την απασχόληση και τα δημόσια έσοδα.

Ως συνέπεια, η βιομηχανία / μεταποίηση εξακολουθεί να μην είναι κεντρικός αναπτυξιακός βραχίονας αν και έχει τα μεγαλύτερα πολλαπλασιαστικά οφέλη για το σύνολο της οικονομίας, την απασχόληση, τα δημόσια έσοδα κτλ. Αυτή η σημαντική έλλειψη στο εθνικό αναπτυξιακό σχέδιο έρχεται σε αντίθεση με την πρόσφατη δημόσια τοποθέτηση του Πρωθυπουργού στο βήμα της Γενικής Συνέλευσης του ΣΕΒ για στήριξη στη βιομηχανική ανάκαμψη και αποδοχή του στόχου του 12% στο ΑΕΠ μέχρι το 2020.

Επιπλέον, η μετάβαση στην 4^η βιομηχανική επανάσταση (Industry 4.0) προϋποθέτει ένα συγκροτημένο σχέδιο υποστήριξης της βιομηχανίας, με μέτρα στήριξης επενδύσεων, εκπαίδευση, πιστοποίηση ικανοτήτων, σύνδεση με την εκπαίδευση (πχ διδακτορικές διατριβές), σύνδεση με κέντρα καινοτομίας, κτλ στα πρότυπα αντίστοιχων προγραμμάτων που εφαρμόζονται σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες επιθυμούν η βιομηχανία να παραμείνει ανταγωνιστική και στο μέλλον.

Άλλες κλαδικές πολιτικές

Επίσης, θετικά κρίνονται οι υπόλοιποι βασικοί παραγωγικοί τομείς (που δεν διαφέρουν από προηγούμενα κείμενα) καθώς και η ανάγκη διαρθρωτικού μετασχηματισμού και σύνδεσης με τους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης. Επίσης οι επιμέρους στόχοι της στρατηγικής όπως η αύξηση της εξωστρέφειας, οι εμπορεύσιμοι τομείς, το τεχνολογικό περιεχόμενο, η αυξημένη προστιθέμενη αξία κλπ της οικονομίας μας, είναι και αυτοί προς τη σωστή κατεύθυνση. Σημείο ιδιαίτερου ενδιαφέροντος είναι η υποστήριξη των ΜμΕ για την ανάπτυξή τους, μεταξύ άλλων μέσω εταιρικών συμπράξεων / συγχωνεύσεων και η συμμετοχή σε παγκόσμιες αλυσίδες αξίας. Και εδώ ωστόσο απουσιάζουν εντελώς οι αναφορές στο πως θα επιτευχθούν, τα κίνητρα και τα εργαλεία πολιτικής. Σχετικά με τον τομέα της αγροδιατροφής, πράγματι αποτελεί δεδηλωμένη προτεραιότητα. Ωστόσο, η έμφαση είναι στην πρωτογενή παραγωγή και όχι στη μεταποίηση και τις αλυσίδες αξίας, επιλογές οι οποίες μπορούν να δημιουργήσουν ακόμα μεγαλύτερη προστιθέμενη αξία. Αν και η αλυσίδα αγροδιατροφή-τουρισμού υπάρχει στο σχεδιασμό, οι προτάσεις υλοποιούνται αργά με τα συναρμόδια

Υπουργεία να μην έχουν προωθήσει ακόμα προτάσεις σημαντικού αναπτυξιακού αποτυπώματος. Σχετικά, ο ΣΕΒ έχει καταθέσει, σε συνεργασία με διεπαγγελματικές οργανώσεις, σχετικές προτάσεις (SR 19/12/2017).

Τέτοιες προτάσεις είναι, μεταξύ άλλων:

- Ενίσχυση εξαγωγικής δυναμικής, πχ μέσω καθιέρωσης κοινού σήματος ποιότητας και μιας οριζόντιας διεθνούς πρωτοβουλίας marketing.
- Δράσεις για την ιχνηλάτηση των προϊόντων.
- Εκλογίκευση φορολογίας σε συνδυασμό με την αντιμετώπιση του λαθρεμπορίου.
- Πραγματικό one-stop-shop στα τελωνεία, που θα διευκολύνει τους εξαγωγείς σε διαδικασίας και ειδικές περιπτώσεις, όπως στην περίπτωση φυτο-υγειονομικών πιστοποιητικών.
- Αποτελεσματικοί έλεγχοι προέλευσης.
- Επέκταση χρήσης επώνυμων προϊόντων και επώνυμων ατομικών μερίδων σε όλους τους χώρους εστίασης.
- Ειδικές δράσεις όπως για την προέλευση του μελιού και την ανάπτυξη του οινοτουρισμού.

Επίσης, στη φαρμακοβιομηχανία προστίθεται άλλο ένα ποσοστό επιστροφής (rebate) 0.8% στους φαρμακοποιούς για συνταγογραφούμενα φάρμακα αναφοράς μετά τη λήξη της περιόδου προστασίας αλλά και η επέκταση εφαρμογής του μηχανισμού αυτόματης επιστροφής (clawback) για την περίοδο 2019-2022. Και τα δυο μέτρα στρεβλώνουν την αγορά, προσδίδουν αρνητικό πρόσημο στην έννοια των γενοσήμων και απαξιώνουν την ελληνική παραγωγή χωρίς ουσιαστικά δημοσιονομικά οφέλη.

Επενδύσεις - κίνητρα

Απουσιάζει ένα συγκροτημένο πρόγραμμα επενδυτικών μεταρρυθμίσεων με ποσοτικούς στόχους και δράσεις που μπορούν να ανεβάσουν τις επενδύσεις στο 20% του ΑΕΠ από το 12,6% το 2017.

Απουσιάζει ένα συγκροτημένο πρόγραμμα επενδυτικών μεταρρυθμίσεων με ποσοτικούς στόχους και δράσεις που μπορούν να ανεβάσουν τις επενδύσεις στο 20% του ΑΕΠ από το 12,6% το 2017.

Συγκεκριμένοι και μετρήσιμοι στόχοι μεταρρυθμίσεων είναι οι ακόλουθοι και θα έπρεπε να αποτελούν κεντρικό σημείο αναφοράς στο εθνικό αναπτυξιακό σχέδιο:

- Ειδικά για τις ΜμΕ, 50% μείωση του κόστους συμμόρφωσης, με πολιτικές ενθάρρυνσης επενδύσεων, πάταξης του αθέμιτου ανταγωνισμού και του λαθρεμπορίου, απλούστερου πτωχευτικού κώδικα και δεύτερης ευκαιρίας, μειωμένης φορολογίας, απλών φορολογικών διαδικασιών, κτλ.
- Μείωση 25% του βάρους που επιφέρουν τα εμπόδια και η γραφειοκρατία ως το 2020, η επίτευξη του οποίου αναβάλλεται από το 2013. Ο ιδιωτικός τομέας αξιολογεί ως

σημαντικότερες μεταρρυθμίσεις την κωδικοποίηση της νομοθεσίας και την εφαρμογή πρωτοκόλλου αυτόματου περιορισμού («κόφτη») του διοικητικού βάρους που επιφέρουν οι νέες ρυθμίσεις στις επιχειρήσεις (κανόνας €1in - €2out).

- Μείωση 35% του χρόνου επίλυσης δικαστικών (διοικητικών) διαφορών ως το 2020.
- Μείωση 30% του χρόνου αδειοδότησης μέχρι το 2020, μέσα από τη συγκέντρωση των περισσότερων αδειών σε μια έγκριση (one permit) αλλά και την εξυπηρέτηση των επιχειρήσεων από κεντρική αδειοδοτική αρχή.
- Μείωση 30% του εταιρικού φόρου (άμεσα ή έμμεσα) στις νέες επενδύσεις και απλοποίηση των φορολογικών διαδικασιών.
- Οριζόντια επενδυτικά κίνητρα (όπως υπερ-αποσβέσεις και επιταχυνόμενες αποσβέσεις) αλλά και απλές φορολογικές διαδικασίες και σταθερό φορολογικό περιβάλλον (πχ ο εκάστοτε φορολογικός συντελεστής δεν αυξάνεται για τρία έτη).
- Ανταγωνιστικό κόστος ενέργειας.
- Ψηφιακός μετασχηματισμός της οικονομίας με +€8 δισ. στο ΑΕΠ σε 4 χρόνια και +50.000 νέες θέσεις εργασίας.

Ενεργειακές υποδομές

Σε ό,τι αφορά τις ενεργειακές υποδομές και ως προς την βιώσιμη εκμετάλλευση / εξερεύνηση ορυκτών πρώτων υλών και ενεργειακών ορυκτών, το αναπτυξιακό σχέδιο θα έπρεπε, προκειμένου να παρουσιάσει με τρόπο ολοκληρωμένο το πλαίσιο, τις γενικές αρχές για την εκμετάλλευση / εξερεύνηση ορυκτών πρώτων υλών και ενεργειακών ορυκτών, να προβαίνει σε μία συνοπτική αποτίμηση της υφιστάμενης κατάστασης, ταυτόχρονα με την παρουσίαση των μελλοντικών δράσεων, για την αξιολόγηση και ενδεχομένους συμβολή στη δημιουργία του επιθυμητού «επιχειρηματικού κλίματος». Ενδεικτικά, τέτοια στοιχεία θα μπορούσαν να παρουσιαστούν αναφορικά με την πρόσφατη διαδικασία υποβολής προσφορών για την εκμετάλλευση / εξερεύνηση υδρογονανθράκων. Επιπλέον, επισημαίνεται ότι προωθείται ένα νέο «πλαίσιο λατομείων» μέσω μίας γενικής μεταρρύθμισης της νομοθεσίας, χωρίς ωστόσο να επισημαίνονται άλλες ενέργειες. Σχετικά ο ΣΕΒ έχει εκδώσει ειδική έκθεση ([SR 11/6/2017](#)). Σε κάθε περίπτωση παραμένουν ασαφή τα συγκεκριμένα μέτρα που θα δημιουργήσουν ένα ανταγωνιστικό κόστος ενέργειας (σήμερα 30% παραπάνω από την ΕΕ).

Πολιτική λιμένων

Σε ό,τι αφορά την πολιτική λιμένων, επισημαίνεται ότι η «βιομηχανία» λιμένων της χώρας, συνδέεται στενά με τον τομέα της εφοδιαστικής και με τον ευρύτερο τομέα των συνδυασμένων μεταφορών. Προς αυτή τη κατεύθυνση βρίσκεται σε εξέλιξη η αναβάθμιση των σιδηροδρομικών και οδικών συνδέσεων στη Β. Ελλάδα, η ιδιωτικοποίηση του λιμανιού της Θεσσαλονίκης και τα έργα που γίνονται στο λιμάνι του Πειραιά. Επιπλέον, σύμφωνα με το Παράρτημα προετοιμάζεται η αξιοποίηση περιουσιακών στοιχείων 10 λιμένων (σύναψη συμβάσεων υπεργολαβίας όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται). Στην πολιτική λιμένων, ωστόσο φαίνεται να απουσιάζουν αναφορές σχετικά με την στρατηγική που προτίθεται να ακολουθηθεί τα επόμενα

έτη για τις συνδυασμένες μεταφορές στην υπόλοιπη χώρα, και ειδικότερα για το ρόλο των μικρότερων λιμένων. Επιπλέον, υπάρχουν ορισμένες γενικές προβλέψεις που χρήζουν βελτιώσεων, όπως το αντικείμενο της ομάδας εργασίας που θα καθορίζει πρακτικές και κανονισμούς για ένα βιώσιμο εθνικό σύστημα διαχείρισης λιμένων. Το Στρατηγικό Σχέδιο πρέπει να λειτουργήσει στη λογική των εμπορευματικών πυλών, δηλαδή συνδυάζοντας λιμενικές υποδομές, μεταφορικές υποδομές και υπηρεσίες εφοδιαστικής ταυτόχρονα ώστε να προβεί σε μία καταγραφή και αξιολόγηση ζητημάτων ουσιαστικής σημασίας για τους μεγάλους λιμένες, και να περιλαμβάνει κατ' ελάχιστο προβλέψεις όπως: πολιτική άμεσης ολοκλήρωσης των σχεδίων master plan των μεταφορών πίσω από τους λιμένες, ειδικότερες πολιτικές για τη συντήρηση ή επέκταση των λιμένων, σύναψη εμπορικών διακρατικών συμφωνιών και μνημονίων συνεργασίας, σύνδεση λιμένων με εμπορευματικές και βιομηχανικές περιοχές, κοκ.

«Πράσινη»-Κυκλική οικονομία

Πρέπει να σημειωθεί ότι η κυκλική οικονομία αποτελεί, μεταξύ άλλων επιχειρηματικό μοντέλο με παράλληλα κοινωνικά και περιβαλλοντικά οφέλη. Το πρόσφατα δημοσιευμένο Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Κυκλική Οικονομία, είναι εξαιρετικά φιλόδοξο, αφού παραθέτει 33 δράσεις για την περίοδο 2018 – 2019, 24 εκ των οποίων προβλέπεται να υλοποιηθούν εντός του 2018. Παρά την αναφορά στην ανάγκη για συντονισμό και συνεργασία, η διαβούλευση σε σχετικές εθνικές στρατηγικές, όπως αυτή της κυκλικής οικονομίας, αλλά και άλλες όπως οι Εθνικές προτεραιότητες και η έκθεση προόδου για τους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΣΒΑ), είναι στην καλύτερη περίπτωση περιορισμένη αν όχι απύουσα.

Η διαβούλευση σε σχετικές εθνικές στρατηγικές, όπως αυτή της κυκλικής οικονομίας, αλλά και άλλες όπως οι Εθνικές προτεραιότητες και η έκθεση προόδου για τους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΣΒΑ), είναι στην καλύτερη περίπτωση περιορισμένη αν όχι απύουσα.

Γενικότερα, η καταγραφόμενη προσέγγιση είναι σε πολλές περιπτώσεις γενική, χωρίς συγκεκριμένους στόχους και ασύνδετη με τις εθνικές προτεραιότητες για τους ΣΒΑ όπως αυτές έχουν εκπονηθεί από την Γενική Γραμματεία της Κυβέρνησης. Η διασύνδεση, είναι απαραίτητη για την παρακολούθηση της απόδοσης της προόδου της χώρας στην επίτευξη των ΣΒΑ, μέσω των αντίστοιχων δεικτών που έχουν καθοριστεί από την EUROSTAT. Επίσης, σύμφωνα με τον παγκοσμίως αποδεκτό ορισμό, ο όρος βιώσιμη ανάπτυξη περιλαμβάνει την ισόρροπη ανάπτυξη στους πυλώνες οικονομία, κοινωνία, περιβάλλον. Το κεφάλαιο 2 δεν περιέχει αναφορές στον περιβαλλοντικό τομέα, αντιθέτως οι σχετικές ενέργειες περιγράφονται στο κεφ. 4 στο πλαίσιο της «δίκαιης» ανάπτυξης. Σχετικά ως προς τον πραγματικό αντίκτυπο των μεταρρυθμίσεων στην αγορά, αυτές θα πρέπει να υπερβούν υφιστάμενα εμπόδια όπως οι σημαντικές καθυστερήσεις στην διαδικασία περιβαλλοντικής αδειοδότησης και η αδυναμία επαρκούς ελέγχου της αγοράς. που λειτουργούν επιβαρυντικά για τις επιχειρήσεις και ανασταλτικά για τις επενδύσεις. Παρά την προσωρινή βελτίωση που αποτυπώθηκε τα πρώτα χρόνια εφαρμογής του Ν. 4014/11, οι απαιτούμενοι χρόνοι σήμερα για αδειοδότηση, είναι πλέον πολλαπλάσιοι των νομοθετικά προβλεπόμενων, ενώ παραμένει σε εκκρεμότητα η έκδοση νομοθετικής διάταξης για ιδιώτες επιθεωρητές προς ενίσχυση της υποστελεχωμένης αντίστοιχης Υπηρεσίας.

Εξωστρέφεια

Σε ό,τι αφορά τα ζητήματα εξωστρέφειας, υπό τον τίτλο «Ενίσχυση της εξαγωγικής ικανότητας - Προσέλκυση άμεσων ξένων επενδύσεων» γίνεται μια σύντομη παράθεση εξαιρετικά φιλόδοξων στόχων που, σε κάποιες περιπτώσεις, υπερβαίνουν τις δυνατότητες-ή τη δικαιοδοσία-του κράτους. Δεν νοείται να τίθεται ως στόχος κρατικού προγράμματος ο «προσανατολισμός των επιχειρήσεων προς προϊόντα με καλές εξαγωγικές δυνατότητες» ή το «έξυπνο branding των ελληνικών προϊόντων». Το ζητούμενο βέβαια δεν είναι η επανάληψη κοινότοπων στόχων -ιδίως όταν αυτοί έχουν διατυπωθεί πολλάκις στο παρελθόν χωρίς όμως να υπάρξει κάποιο ουσιαστικό αποτέλεσμα- αλλά οι προτάσεις για την επίτευξη αυτών των στόχων. Ενδεικτικά, η υλοποίηση της ενιαίας θυρίδας εξαγωγών ξεκίνησε το 2014, διακόπηκε το 2015 και παρατίθεται ξανά ως νέος στόχος για το 2021.

Το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την τόνωση των εξαγωγών, το οποίο αναφέρεται ως το βασικό «εργαλείο» υλοποίησης της στρατηγικής, διαχέεται από έντονο κρατικό συγκεντρωτισμό χωρίς όμως να προσφέρει ουσιαστικές λύσεις ακόμη και σε καθαρά κρατικά προβλήματα της εξωστρέφειας.

Το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την τόνωση των εξαγωγών, το οποίο αναφέρεται ως το βασικό «εργαλείο» υλοποίησης της στρατηγικής, διακρίνεται από έντονο κρατικό συγκεντρωτισμό χωρίς όμως να προσφέρει ουσιαστικές λύσεις ακόμη και σε καθαρά κρατικά προβλήματα της εξωστρέφειας όπως λ.χ. η δημιουργία ενιαίου φορέα που θα συμπεριλαμβάνει όλες τις κρατικές υπηρεσίες των αρμόδιων Υπουργείων (Οικονομίας, Εξωτερικών, Αγροτικής Ανάπτυξης). Δεν συμπεριλαμβάνεται σχέδιο ουσιαστικής συνεργασίας δημόσιων και ιδιωτικών φορέων. Συνεπώς, η στρατηγική για την ενίσχυση της εξαγωγικής ικανότητας των επιχειρήσεων και η υλοποίησή της θα γίνει από το δημόσιο τομέα χωρίς ουσιαστική συμμετοχή από τους φορείς του ιδιωτικού τομέα, στον οποίο αφορά σχεδόν στο 100%, με περιορισμένες πιθανότητες επιτυχίας.

Μεσαίες και μικρές επιχειρήσεις

Σε ό,τι αφορά την ενίσχυση των μεσαίων και μικρών επιχειρήσεων (ΜμΕ), ενώ γίνεται καταρχήν αναφορά στην ανάγκη αύξησης των δαπανών ΕΤΑΚ, λείπουν οι προτάσεις πολιτικής, οι ποσοτικοί στόχοι και τα κίνητρα. Το ίδιο ισχύει και για τις οριζόντιες πολιτικές για τις ΜμΕ όπου απουσιάζουν ακόμα αναφορές, πχ για την αύξηση της προστιθέμενης αξίας μέσα από τη συμμετοχή των ΜμΕ σε παραγωγικές αλυσίδες. Επιπλέον, για τις επιχειρήσεις και την καινοτομία, η αναφορά περιορίζεται στην «πρόσβαση των πολύ μικρών επιχειρήσεων στην καινοτομία» ενώ το κείμενο παραμένει επικεντρωμένο στις εισφορές της ΕΤΑΚ και συγκεκριμένα στην αναφορά στο Ελληνικό Ίδρυμα Έρευνας και Καινοτομίας (ΕΛΙΔΕΚ) που στοχεύει στη δημιουργία 4.000 επιστημόνων ερευνητών χωρίς αναφορά στις επιχειρήσεις. Φυσικά αποτελεί μια θετική εξέλιξη η δημιουργία του Equifund, αλλά πέρα από αυτό γίνεται αναφορά σε μια «σειρά κινήτρων» χωρίς, όμως, περαιτέρω λεπτομέρειες.

Σε ό,τι αφορά την ενίσχυση των μεσαίων και μικρών επιχειρήσεων (ΜμΕ), λείπουν οι προτάσεις πολιτικής, οι ποσοτικοί στόχοι και τα κίνητρα. Την ίδια ώρα ο ΣΕΒ έχει ήδη προτείνει την προώθηση Συμφώνου για τη Μεγέθυνση των ΜμΕ με στόχο τη δημιουργία 8.000 επιπλέον ΜμΕ μέχρι το 2025.

Οι «εμβληματικές πρωτοβουλίες» ορίζονται ερήμην των επιχειρήσεων και ακολουθούν τη γνωστή παθογένεια του παρελθόντος: Οι προσκλήσεις και οι προτεραιότητες ορίζονται άνωθεν και όχι σε συνεργασία με τις επιχειρήσεις. Περιλαμβάνει τρεις πυλώνες: τον Πολιτισμό, την Καινοτομία γεωργικών προϊόντων (λάδι-κρασί-μέλι) και την «ιατρική ακρίβεια», αλλά ενδεικτικά και μόνο, απουσιάζουν οι κλινικές μελέτες, η βιομηχανία, η σύνδεση μικρών-μεγάλων επιχειρήσεων για καινοτομία, τα κίνητρα που συνδέονται και με το μετασχηματισμό της έρευνας σε εμπορεύσιμα προϊόντα, η κινητικότητα ερευνητών και η πνευματική ιδιοκτησία. Την ίδια ώρα για τις επενδύσεις, αναγνωρίζεται η σημασία τους, και αναφέρονται δράσεις σε εξέλιξη (fast track, κίνητρα, συντονισμός, κοκ) αλλά και σε αυτή την περίπτωση η αγορά γνωρίζει ότι στην πράξη τα αποτελέσματά τους είναι περιορισμένα. Επίσης, η μείωση του διοικητικού φόρτου, η ψηφιοποίηση διαδικασιών και η δικαιοσύνη αναφέρονται ως τετελεσμένα γεγονότα δημιουργώντας και εδώ αποκλίσεις ανάμεσα στο κείμενο και την πραγματικότητα που βιώνει η αγορά. Κρίνεται σίγουρα θετική η αναγνώριση της αξίας των προτάσεων του ΟΟΣΑ και η εφαρμογή τους από την Ελλάδα, αν και καταγράφονται και εδώ ελλείψεις.

Σχετικά ο ΣΕΒ, τόσο μέσω δημοσιεύσεων του όσο και μέσω του [συνεδρίου για τις ΜμΕ \(21/2/2018\)](#) αλλά και του [Επενδυτικού Συνεδρίου \(23-24/4/2018\)](#) έχει καταθέσει ήδη συγκεκριμένες προτάσεις:

- Προώθηση Συμφώνου για τη Μεγέθυνση των ΜμΕ με στόχους τη δημιουργία 8.000 επιπλέον ΜμΕ μέχρι το 2025, 1.750 επιπλέον εξαγωγικές ΜμΕ (+10%), 10% βελτίωση της παραγωγικότητας των μεσαίων και μικρών επιχειρήσεων (ΜμΕ), 400 περισσότερες μεσαίες και μικρές επιχειρήσεις (ΜμΕ) ειδικά στη μεταποίηση (+2% επί του συνόλου των επιχειρήσεων, η μισή απόσταση από την Ε.Ε.), με περισσότερη γνώση και τεχνολογία με όφελος €4,2 δισ. στο ΑΕΠ (+2,3%).
- Κίνητρα και Πολιτικές για συμμετοχή σε διεθνείς παραγωγικές αλυσίδες (πχ εγγυήσεις στις ΜμΕ) και ανάπτυξη των εγχώριων.
- Αξιοποίηση διεθνούς εμπειρίας για μείωση διοικητικών βαρών και κόστους συμμόρφωσης που είναι δυσανάλογο για τις ΜμΕ και επηρεάζει άμεσα την ανταγωνιστικότητά τους (πχ 1in2out, 2η ευκαιρία & πτωχευτικό δίκαιο).
- Προσαρμογή του ΕΣΠΑ & Αναπτυξιακού νόμου προς μεγέθυνση των ΜμΕ & και ανταποδοτικότητα των πόρων.
- Πλαίσιο κινήτρων για Εξαγορές και Συγχωνεύσεις (πχ επαναθέσπιση δυνατότητας συνυπολογισμού ζημιών / κερδών για 5 χρόνια).

- Αποτελεσματικοί έλεγχοι της λειτουργίας της αγοράς, μιας και ο αθέμιτος ανταγωνισμός προκύπτει μέσα από εταιρίες που δεν τηρούν το ρυθμιστικό πλαίσιο.
- Διευκόλυνση της πρόσβασης σε τραπεζική, και όχι μόνο, χρηματοδότηση με ανταγωνιστικούς όρους σε σχέση με τους ανταγωνιστές στην Ε.Ε.
- Επιτάχυνση επίλυσης του προβλήματος των μη εξυπηρετούμενων υποχρεώσεων.
- Περαιτέρω απλοποίηση των εταιρικών μετασχηματισμών για εξαγορές/ συγχωνεύσεις.
- Αναδιάρθρωση δημόσιας χρηματοδότησης για την ενίσχυση της παραγωγικής και οικονομικής μεγέθυνσης των μεσαίων και μικρών επιχειρήσεων και όχι για απορρόφηση συγχρηματοδοτούμενων κονδυλίων βάσει δαπανών. Χρήση χρηματοδοτικών εργαλείων που έχουν την απόδοση σαν κριτήριο διάθεσης των δημόσιων πόρων (ΕΣΠΑ, αναπτυξιακοί νόμοι, κτλ).
- Πρόσβαση σε ανθρώπους και δεξιότητες για προσαρμογή στα διαρκώς μεταβαλλόμενα παραγωγικά δεδομένα και το Industry 4.0.

Για την καινοτομία παραμένουν οι θεσμικές ελλείψεις (πχ ολοκλήρωση εφαρμογής Φρασκάτι και διεύρυνση ορισμού δαπανών R&D) και η απουσία κινήτρων για επενδύσεις σε καινοτόμες επιχειρήσεις είτε απευθείας είτε μέσω επενδυτικών ταμείων με πχ φορολογική έκπτωση 50% επί των επενδύσεων. Σχετικά με τους συνεργατικούς σχηματισμούς ανοικτής καινοτομίας και διασύνδεσης σημειώνεται ότι για να ενεργοποιηθούν επενδύσεις σε κλάδους προϊόντων αιχμής και υπηρεσιών υψηλής προστιθέμενης αξίας και έντασης γνώσης είναι απαραίτητη η ενίσχυση της σχέσης πανεπιστημίων - ερευνητικών κέντρων – επιχειρήσεων μέσω της συγκρότησης οικοσυστημάτων καινοτομίας και συνεργατικών σχηματισμών σε κλάδους αιχμής, ζωνών καινοτομίας, κέντρων αριστείας και ψηφιακών κόμβων καινοτομίας. Αντίστοιχα, για την εμπορική αξιοποίηση ερευνητικών αποτελεσμάτων, προκειμένου αυτά να συμβάλουν στην ανάπτυξη της καινοτομίας της Ελληνικής οικονομίας, είναι απαραίτητη η ίδρυση Γραφείων Μεταφοράς Τεχνολογίας που θα αναλάβουν τη χρηματοδότηση πατεντών με βάση τη ζήτηση της αγοράς και την αξιοποίηση της διανοητικής ιδιοκτησίας που αναπτύχθηκε εντός των πανεπιστημιακών και ερευνητικών ιδρυμάτων.

Νεοφυείς επιχειρήσεις/start-ups

Σε ό,τι αφορά την ενίσχυση νεοφυών επιχειρήσεων, και σύμφωνα με τις διεθνείς βέλτιστες πρακτικές, είναι απαραίτητο να οικοδομήσουμε ένα βιώσιμο περιβάλλον που ευνοεί την ανάπτυξη της καινοτομίας, τη συνεργατικότητα και την επιχειρηματικότητα σε μακροπρόθεσμο ορίζοντα.

Η στρατηγική που προτείνει ο ΣΕΒ για το οικοσύστημα καινοτομίας και νεοφυούς επιχειρηματικότητας περιλαμβάνει μεταρρυθμίσεις και δράσεις για επιχειρήσεις, δημόσιους φορείς, πανεπιστημιακά κι ερευνητικά ιδρύματα σε επτά άξονες: 1. Ανάπτυξη δικτύου καινοτομίας, 2. Ανάπτυξη συνεργασιών και δικτυώσεων, 3. Διαμόρφωση φορολογικής πολιτικής ενθάρρυνσης startups και καινοτομίας, 4. Διαμόρφωση ευνοϊκού επιχειρηματικού περιβάλλοντος, 5. Κατοχύρωση & αξιοποίηση πνευματικής ιδιοκτησίας 6. Διαμόρφωση πολιτικών για την προσέλκυση ταλέντου και 7. Ανάπτυξη δεξιοτήτων ευθυγραμμισμένων με τις ανάγκες τις αγοράς. Οι επτά αυτοί πυλώνες αποτελούν απαραίτητο συμπλήρωμα της πρωτοβουλίας του EquiFund, ώστε

να διευκολυνθεί η δημιουργία βιώσιμων οικοσυστημάτων καινοτομίας και όχι η ανάλωση δημόσιων πόρων χωρίς ανταποδοτικότητα.

Επιχειρηματικό περιβάλλον (εκτός θεμάτων αδειοδότησης)

Μεταξύ άλλων προβλέψεων για το επιχειρηματικό περιβάλλον στο κείμενο του αναπτυξιακού σχεδίου εντοπίζονται δράσεις όπως η λειτουργία του Παρατηρητηρίου Επιχειρηματικότητας για το σχεδιασμό πολιτικών, την καλύτερη ρύθμιση και την εκ των υστέρων (ex post) αξιολόγηση, καθώς και η απλούστευση και επιτάχυνση των διαδικασιών χορήγησης αδειών στον κατασκευαστικό κλάδο (Λειτουργία του ψηφιακού συστήματος). Επιπλέον, επισημαίνεται ότι πολιτική προτεραιότητα του Υπουργείου Οικονομίας και Ανάπτυξης και του Υπουργείου Τουρισμού για το 2018 αποτελεί ο από κοινού σχεδιασμός ενός ανταγωνιστικού πλαισίου προσέλκυσης επενδυτών για τις στρατηγικές προτεραιότητες ανάπτυξης του τουρισμού, οι οποίες είναι: α) επενδύσεις στον τουρισμό στους τομείς του ιατρικού και ιαματικού τουρισμού, β) καθιέρωση ενός δικτύου από μαρίνες μεγάλου και μεσαίου μεγέθους σε όλη την Ελλάδα, γ) ανάπτυξη λιμένων νηολογίου (5-7 εκτός Πειραιά) για την βιομηχανία κρουαζιέρας, στοχεύοντας στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της χώρας μας ως διεθνή προορισμό κρουαζιέρας. Να επισημανθεί ότι τα παραπάνω είναι δράσεις που έχουν προβλεφθεί και κατά το παρελθόν, ωστόσο δεν έχουν κατορθώσει να πραγματοποιηθούν. Θα έπρεπε να υπάρχει ένα διαφορετικό όραμα για τέτοιου είδους δομές, στη λογική της απλοποίησης, του μετασχηματισμού των υπάρχουσών δομών των υπουργείων, της εμπλοκής των ερευνητικών οργανισμών ή άλλων δομών της χώρας.

Εκσυγχρονισμός κράτους/δημόσιας διοίκησης

Σε ό,τι αφορά την οικοδόμηση ενός σύγχρονου κράτους, η αποτελεσματικότητα του δημόσιου τομέα ορθά καταλαμβάνει ένα σημαντικό μέρος της προτεινόμενης αναπτυξιακής στρατηγικής καθώς αποτελεί μια από τις βασικές υστερήσεις της ελληνικής οικονομίας. Εντούτοις, τα μέτρα που περιγράφονται είναι εσωστρεφή, προσανατολίζονται αποκλειστικά στον πελάτη-πολίτη και όχι στον πελάτη-επιχείρηση (ο οποίος και καταβάλλει το μεγαλύτερο μέρος του κόστους λειτουργίας του κράτους) και δεν δημιουργούν τις προϋποθέσεις για τη δημιουργία επιχειρηματικής δραστηριότητας και θέσεων εργασίας στον ιδιωτικό τομέα μέσω μιας στοχευμένης στρατηγικής προμηθειών και εξωτερικών αναθέσεων. Η παροχή περισσότερων, καλύτερων και μεγαλύτερης προστιθέμενης αξίας υπηρεσιών προς τις επιχειρήσεις και τους πολίτες, θα συνδράμει στη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος και στη βελτίωση της οικονομικής αποτελεσματικότητας των δημοσίων δαπανών. Η εξωτερική ανάθεση παροχής δημοσίων υπηρεσιών σε τρίτους, όταν συντελείται με τις μέγιστες προδιαγραφές και διασφαλίσεις που απορρέουν από τη νομοθεσία και τις διεθνείς πρακτικές, μεγιστοποιεί τα οφέλη για τη δημόσια διοίκηση και τους χρήστες (τόσο σε χρηματικούς όρους όσο και σε ωφέλεια) και ελαχιστοποιεί τους κινδύνους και τα ρίσκα που συνδέονται με την εκχώρηση της υποχρέωσης παραγωγής δημοσίων αγαθών εκτός του στενού κρατικού πυρήνα. Στο πλαίσιο αυτό προτείνεται:

- Αναθέωση των συστημάτων παροχής ή διαχείρισης των ΥΓΟΣ (υπηρεσίες γενικού οικονομικού συμφέροντος - ιδίως των κοινωνικών υπηρεσιών κοινής ωφέλειας).

- Δημιουργία κεντρικής δομής («Κέντρο Αριστείας») για την εξυπηρέτηση της δημόσιας διοίκησης (και της τοπικής αυτοδιοίκησης, συγκεντρωτικά επί της αξιοποίησης των πρακτικών της εξωτερικής ανάθεσης, μέσω του αποτελεσματικού και αποδοτικού συνδυασμού λειτουργιών και αρμοδιοτήτων και της ενίσχυσης των δεξιοτήτων κατά την υλοποίηση της ανάθεσης.
- Προτυποποίηση των συμβάσεων εξωτερικής ανάθεσης και των επιθυμητών επιπέδων ποιότητας (SLAs), σε συνεργασία με την ΕΑΑΔΗΣΥ (Ενιαία Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Συμβάσεων), με στόχο την τυποποίηση των κριτηρίων και τον καθορισμό συγκεκριμένων όρων και προδιαγραφών ανά είδος υπηρεσίας.
- Πιλοτική εφαρμογή αξιοποίησης πρακτικών εξωτερικής ανάθεσης κεντρικά για επιλεγμένες περιπτώσεις υψηλής ανταποδοτικότητας και αυξημένης ετοιμότητας της αγοράς για ανάληψη έργου.

Όσον αφορά τη «Δημόσια Διοίκηση», στη στρατηγική ανάπτυξης παρουσιάζονται ως ολοκληρωμένες διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις οι οποίες στην πράξη δεν λειτουργούν πλήρως, δημιουργώντας λανθασμένες εντυπώσεις. Ακόμα, περιλαμβάνονται γενικές αναφορές σε μεταρρυθμιστικές παρεμβάσεις και σε πρόοδο που έχει επιτευχθεί, δίχως αυτές να συνοδεύονται από ποσοτικοποίηση των αποτελεσμάτων που να αποδεικνύουν την αποτελεσματικότητά τους (π.χ. «Σημείωσε ουσιαστική πρόοδο στην αντιμετώπιση της διαφθοράς, με τη δημιουργία της Γενικής Γραμματείας για την Καταπολέμηση της Διαφθοράς και την εφαρμογή της στρατηγικής κατά της διαφθοράς»). Τέλος, η στρατηγική ανάπτυξης έχει κυρίως απολογιστικά χαρακτηριστικά, δίχως να περιλαμβάνει δράσεις για το μέλλον. Και πάλι, το πρόβλημα αυτό δεν εντοπίζεται μόνο στο σχέδιο αυτό αλλά και στο συμπληρωματικό μνημόνιο. Σε αυτό, η υλοποίηση των δράσεων για τη μεταρρύθμιση της δημόσιας διοίκησης είναι εξαιρετικά πλημμελής καθώς καμία ουσιαστική πρόοδος δεν καταγράφεται. Σημαντικό μέρος των δράσεων οι οποίες θα όφειλαν να έχουν υλοποιηθεί μετατίθενται σε επόμενη περίοδο (πχ Οκτώβριος 2018 ή Δεκέμβριος 2018) ενώ σημαντικές δράσεις όπως το κλαδολόγιο, η κινητικότητα, το μισθολόγιο, κ.λπ. καταγράφεται ότι θα υλοποιηθούν ως προαπαιτούμενα, δηλαδή σε μια εξαιρετικά ασφυκτική χρονική περίοδο για το μέγεθος της προσπάθειας που απαιτείται. Παρόλα αυτά είναι εξαιρετικά σημαντικό ότι γίνεται αναφορά στην ανάγκη ανάπτυξης συστημάτων εσωτερικού ελέγχου στη δημόσια διοίκηση, καθώς, μέχρι σήμερα, δεν έχουν υιοθετηθεί οι αρχές του εσωτερικού ελέγχου.

Τα μέτρα που περιγράφονται για τη δημόσια διοίκηση είναι εσωστρεφή, προσανατολίζονται αποκλειστικά στον πελάτη-πολίτη και όχι στον πελάτη-επιχείρηση.

Η δημιουργία ενός σύγχρονου κράτους απαιτεί το σχεδιασμό ενός ολοκληρωμένου προγράμματος ψηφιακού μετασχηματισμού, που θα στηρίζεται στα ανοιχτά πρότυπα και τη διαλειτουργικότητα, θα λαμβάνει μία και μοναδική φορά για όλες τις δημόσιες υπηρεσίες στοιχεία ταυτοποίησης από τους χρήστες, με συνακόλουθη μείωση της περιττής διοικητικής επιβάρυνσης και θα προσφέρει υπηρεσίες φιλικές όλο το 24ωρο, 7 ημέρες την εβδομάδα από ένα ενιαίο σημείο πρόσβασης, χωρίς να χρειάζεται οι χρήστες να βρουν το δρόμο τους μέσα από ένα λαβύρινθο κυβερνητικών ιστοτόπων.

Για να μπορέσει το ελληνικό κράτος να μετατραπεί σε ένα σύγχρονο ψηφιακό, πρέπει να εστιάσει τις προσπάθειές του πρωτίστως:

- Στη ψηφιακοποίηση υπηρεσιών που θα ενισχύσουν την ευκολία του επιχειρείν και θα υποστηρίξουν τους κλάδους της ελληνικής οικονομίας στον ψηφιακό μετασχηματισμό τους. Ενδεικτικά παραδείγματα αποτελούν οι ηλεκτρονικές προμήθειες (eProcurement), η ηλεκτρονική τιμολόγηση (eInvoicing), οι ηλεκτρονικές πληρωμές, κ.ά.
- Στην απλοποίηση και τον ανασχεδιασμό των εσωτερικών λειτουργιών και διαδικασιών, με βάση διεθνείς βέλτιστες πρακτικές. Για το σκοπό αυτό απαιτείται ειδική ομάδα σχεδιασμού υπηρεσιών, ώστε να συνδιαμορφώνει, απλουστεύει και βελτιώνει την εμπειρία του χρήστη της υπηρεσίας, να υποστηρίζει τη ταχεία λήψη αποφάσεων και να διασφαλίζει την ελεύθερη ανταλλαγή δεδομένων μεταξύ διαφόρων κυβερνητικών οντοτήτων και μητρώων.
- Στην αναβάθμιση των μοντέλων προδιαγραφής και εκτέλεσης έργων (delivery) και προμηθειών (sourcing) ώστε να γίνουν πιο αποτελεσματικά, ευέλικτα και διαφανή: Ειδικά για έργα πληροφορικής, το κράτος θα πρέπει να αντικαταστήσει προσεγγίσεις πολύ μεγάλων συστημάτων με μικρά και ευέλικτα έργα (π.χ. μέσω της χρήσης agile μεθοδολογιών). Αυτά θα απαιτούν μικρότερο χρόνο υλοποίησης, θα μετουσιώνουν τις μεταβαλλόμενες ανάγκες και θα προσφέρουν στους τελικούς χρήστες μεγαλύτερη και αμεσότερη συνεισφορά στη όλη διαδικασία εκτέλεσης.
- Στην προώθηση λύσεων υπολογιστικού νέφους (cloud) και ΤΠΕ ως υπηρεσία (ICT-as-a-Service) που επιτρέπουν μεγαλύτερη ευελιξία και επεκτασιμότητα και
- Στην υιοθέτηση πολιτικών ανοικτότητας, την καθιέρωση της εξ' ορισμού ανοικτής πρόσβασης στις πληροφορίες του δημόσιου τομέα (με εξαίρεση σε ότι αφορά προσωπικά δεδομένα) και την ενίσχυση της απρόσκοπτης ροής της πληροφορίας στον ιδιωτικό τομέα.

Δημόσιες Συμβάσεις/Προμήθειες

Σε ό,τι αφορά το κρίσιμο ζήτημα των δημοσίων συμβάσεων, τα τελευταία χρόνια έχει πράγματι υπάρξει βελτίωση στον τομέα των δημοσίων συμβάσεων ως προς τη διαφάνεια, τη λογοδοσία και την εξοικονόμηση πόρων, κυρίως χάρη στο Νόμο 4412/2016 και τη λειτουργία του Εθνικού Συστήματος Ηλεκτρονικών Προμηθειών. Στο πλαίσιο αυτό, η στρατηγική ανάπτυξης επιχειρεί να προτεραιοποιήσει κάποιους στόχους για την περαιτέρω βελτίωση του συστήματος δημοσίων συμβάσεων. Εντούτοις, δεν έχουν συμπεριληφθεί συγκεκριμένες ενέργειες, οι οποίες θα μπορούσαν να συμβάλουν καταλυτικά στην αναβάθμιση του συστήματος. Ενδεικτικά, αναφέρονται:

- Τροποποίηση του Νόμου 4412/2016 για τις δημόσιες συμβάσεις, ενδεικτικά στα σημεία σχετικά με την εξασφάλιση της ποιότητας των δημοσίων έργων (π.χ. άρθρα 158 και 159, προάγοντας τις εργαστηριακές δοκιμές υλικών από διαπιστευμένα εργαστήρια).

- Πραγματική διασύνδεση των πληροφοριακών συστημάτων ΕΣΗΔΗΣ Εθνικό Σύστημα Ηλεκτρονικών Δημοσίων Συμβάσεων () και ΚΗΜΔΗΣ (Κεντρικό Ηλεκτρονικό Μητρώο Δημοσίων Συμβάσεων) που ακόμα δεν έχει επιτευχθεί.
- Μεγαλύτερη αξιοποίηση των συμφωνιών-πλαίσιο, για την επίτευξη οικονομιών κλίμακας και τη μείωση του διοικητικού κόστους.
- Ενίσχυση της τυποποίησης σε όλο το φάσμα του συστήματος δημόσιων προμηθειών.
- Εφαρμογή του συστήματος κατηγοριοποίησης και κωδικοποίησης αγαθών, υπηρεσιών (και έργων) σε όλους τους τομείς.

Ακόμα, στο υφιστάμενο κείμενο της στρατηγικής ανάπτυξης γίνεται λόγος «...για περαιτέρω ψηφιοποίηση των συμβάσεων αξίας άνω των 60.000 ευρώ», ενώ θα έπρεπε να περιλαμβάνεται ρητά σαφές στόχος για πλήρη ηλεκτρονικοποίηση της διαδικασίας των εν λόγω συμβάσεων.

Η μετάβαση σε ένα σύγχρονο κράτος προϋποθέτει ότι η αλλαγή του μοντέλου προμηθειών θα το καθιστά πιο απλό και αποτελεσματικό. Στο πλαίσιο αυτό, θα πρέπει η κυβέρνηση να αναπτύξει νέες στρατηγικές προμηθειών που θα ευθυγραμμίζουν την ευέλικτη ανάπτυξη λογισμικού (agile development) με την πιο δομημένη διαχείριση των συμβάσεων εξωτερικής ανάθεσης (outsourcing).

Επίσης, ορθώς επισημαίνεται στο αναπτυξιακό σχέδιο η ανάγκη για κεντροποίηση των προμηθειών υγείας, καθώς δίνεται η δυνατότητα να εξορθολογιστούν οι δαπάνες, αξιοποιηθούν τα αποθέματα και ενισχυθεί η διαφάνεια. Ωστόσο, είναι σημαντικό να επιταχυνθούν οι ενέργειες για την ουσιαστική λειτουργία της Εθνικής Κεντρικής Αρχής Προμηθειών Υγείας (ΕΚΑΠΥ), η οποία ενώ έχει συσταθεί από το Μάιο 2017 (Ν. 4472/2017), το ΔΣ συγκροτήθηκε σε σώμα μόλις το Δεκέμβριο 2017. Στη στρατηγική ανάπτυξης γίνεται μεν αναφορά σε Ζετές στρατηγικό πλάνο, δίχως όμως να δίνονται λεπτομέρειες για στόχους και δεσμεύσεις. Επιπλέον, η καθυστέρηση της εφαρμογής του Νόμου στην πράξη (ενδεικτικά, έκδοση δευτερογενούς νομοθεσίας, στελέχωση Αρχής και διασύνδεση πληροφοριακών συστημάτων) αποδυναμώνει τη συγκεκριμένη μεταρρύθμιση και εύλογα αμφισβητείται η ουσιαστική της υλοποίηση. Τέλος, εκκρεμεί η υλοποίηση του (σημαντικού) ηλεκτρονικού φακέλου ασθενούς. Επισημαίνεται επίσης η διατήρηση στην πράξη, και μη αναφορά, στα σημαντικά προβλήματα που έχουν δημιουργηθεί με την υλοποίηση, με εσφαλμένο τρόπο και σχεδιασμό, των μέτρων του clawback & rebate και τα οποία έχουν αναλυθεί από τον ΣΕΒ ([SR 23/1/2017](#)) στα πλαίσια της ανάγκης για μια νέα πολιτική φαρμάκου και για την ώρα δεν έχουν ούτε αντιμετωπιστεί ούτε αναγνωριστεί ως κρίσιμα για την υγεία και αγορά υγείας προβλήματα.

Σημειώνεται ότι στο κεφάλαιο αυτό ανακύπτουν ζητήματα και στο κείμενο του συμπληρωματικού μνημονίου. Πράγματι, στο εν λόγω κείμενο ορθώς έχει συμπεριληφθεί ως προαπαιτούμενη δράση η ενίσχυση της στελέχωσης της Αρχής Εξέτασης Προδικαστικών Προσφυγών (ΑΕΠΠ), η οποία ήταν σε εκκρεμότητα καθώς διαπιστώνεται ότι η εν λόγω Αρχή ήδη συμβάλει σημαντικά στην επιτάχυνση των διαγωνιστικών διαδικασιών. Ωστόσο, πρόκειται για τη μόνη συγκεκριμένη αναφορά στο κείμενο της 4ης αξιολόγησης στο πεδίο των δημόσιων συμβάσεων και παρόλο που ορθά αναγνωρίζεται η πρόοδος που έχει επιτευχθεί, στην πράξη πρέπει να υπάρξει περαιτέρω βελτίωση και ουσιαστική εφαρμογή της Εθνικής Στρατηγικής για τις δημόσιες προμήθειες, η οποία έχει μεν καταρτιστεί αλλά υλοποιείται μόνο μερικώς.

Καταπολέμηση της διαφθοράς

Σε ό,τι αφορά την «Αντιμετώπιση της Διαφθοράς», η καταπολέμηση της διαφθοράς (πιο δόκιμος όρος από το αντιμετώπιση) και η προαγωγή της διαφάνειας, ορθά περιλαμβάνεται στη στρατηγική ανάπτυξης για την ελληνική οικονομία, καθώς αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την προσέλκυση επενδύσεων και την άσκηση επιχειρηματικής δραστηριότητας. Εντούτοις, στη στρατηγική ανάπτυξης γίνεται αναφορά σε δράσεις και μεταρρυθμιστικές παρεμβάσεις των τελευταίων ετών (εκ των οποίων κάποιες παρουσιάζονται ως ολοκληρωμένες ενώ στην πράξη δεν υλοποιούνται πλήρως), δίχως να περιλαμβάνονται συγκεκριμένες ενέργειες και προτεραιότητες που θα αναληφθούν το προσεχές χρονικό διάστημα.

Οι όποιες αναφορές σε μελλοντικές δράσεις αντιμετώπισης της διαφθοράς παραμένουν σε γενικό επίπεδο.

Περαιτέρω, οι όποιες αναφορές σε μελλοντικές δράσεις παραμένουν σε γενικό επίπεδο. Επιπρόσθετα, στη στρατηγική ανάπτυξης η αναφορά στο Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο κατά της Διαφθοράς είναι εξαιρετικά ελλιπής, ενώ παραλείπεται η ανάγκη επικαιροποίησής του, η οποία παραμένει σε εκκρεμότητα. Σημειώνεται δε ότι το Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο αποτελεί το βασικό εργαλείο σχεδιασμού και υλοποίησης των δράσεων της δημόσιας διοίκησης για την καταπολέμηση της διαφθοράς. Παράλληλα, επισημαίνεται ότι το κείμενο δεν περιλαμβάνει ρητή αναφορά σε αναγκαίες συμπληρωματικές δράσεις, όπως: εφαρμογή στην πράξη του Νόμου 4305/2014 για την ανοικτή διάθεση και περαιτέρω χρήση εγγράφων, πληροφοριών και δεδομένων του δημόσιου τομέα, εκπαιδευτικές δράσεις για τους δημοσίους λειτουργούς (κανένα μέτρο κατά της διαφθοράς δεν θα είναι αποτελεσματικό εάν τα στελέχη δεν είναι εκπαιδευμένα για τις πολιτικές και διαδικασίες που οφείλουν να ακολουθούν, τα δικαιώματα και υποχρεώσεις τους, τα μέσα που έχουν στη διάθεσή τους για την καταπολέμηση της διαφθοράς κ.λπ.), εξορθολογισμός των ελεγκτικών φορέων κατά της διαφθοράς, αλλαγές στη νομοθεσία που εξασφαλίζουν την ουσιαστική προστασία των μαρτύρων δημοσίου συμφέροντος, τόσο στο δημόσιο όσο και στον ιδιωτικό τομέα. Τέλος, δεν υπάρχει αναφορά στο έργο που βρίσκεται σε εξέλιξη, στο πλαίσιο τεχνικής βοήθειας, σχετικά με την ανάπτυξη συστημάτων εσωτερικού ελέγχου στη δημόσια διοίκηση. Πρόκειται για μία σημαντική δράση, καθώς, μέχρι σήμερα, δεν έχουν υιοθετηθεί οι αρχές του εσωτερικού ελέγχου στο ελληνικό δημόσιο.

Ενδεικτικά, το θεσμικό πλαίσιο για τις Μονάδες Εσωτερικού Ελέγχου υπάρχει από το 2006, δίχως ωστόσο να έχει σημειωθεί πρόοδος άξια λόγου. Πέρα από την ανάπτυξη των συστημάτων η οποία πρέπει να ολοκληρωθεί και συμπεριληφθεί στη στρατηγική ανάπτυξης, είναι απαραίτητο να υπάρχει δεσμευτικότητα και συγκεκριμένος χρονικός ορίζοντας υλοποίησης στην πράξη.

Τέλος, προτείνεται να υπάρξει ρητή πρόβλεψη για σταδιακή εκπαίδευση των στελεχών των Μονάδων Εσωτερικού Ελέγχου με τη διεθνώς αναγνωρισμένη πιστοποίηση του Certified Internal Auditor (CIA), καθώς δίχως την κατάλληλη κατάρτιση, δεν είναι δυνατή η λειτουργία των αρχών και των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου.

Σημειώνεται ότι και το κείμενο του συμπληρωματικού μνημονίου περιλαμβάνει απαραίτητες δράσεις για την αποτελεσματική καταπολέμηση της διαφθοράς, οι οποίες αφορούν κυρίως στη χρηματοδότηση των

κομμάτων, το πόθεν έσχες, τον κώδικα δεοντολογίας της Βουλής, το μηχανισμό παρακολούθησης των σημαντικών οικονομικών εγκλημάτων και τις νομοθετικές αλλαγές σε ποινές σε οικονομικά εγκλήματα.

Εντούτοις, η αναφορά τόσο στην αναγκαία επικαιροποίηση του Εθνικού Στρατηγικού Σχεδίου κατά της Διαφθοράς η οποία παραμένει σε εκκρεμότητα, όσο και στην τεχνική βοήθεια που παρέχεται, παραμένει εξαιρετικά αόριστη, δίχως αναφορά σε συγκεκριμένες δράσεις και σε χρονικό ορίζοντα. Σχετικά με το δεύτερο σημείο, υπενθυμίζεται ότι κάποια από τα παραδοτέα του πρόσφατου έργου για την καταπολέμηση της διαφθοράς του ΟΟΣΑ δεν έχουν καν δημοσιοποιηθεί, ενώ συνολικά το έργο δεν είχε κάποια δεσμευτικότητα για τις συστάσεις του, με αποτέλεσμα να αποδυναμώνεται η αποτελεσματικότητά του. Περαιτέρω, το κείμενο δεν περιλαμβάνει ρητή αναφορά σε αναγκαίες συμπληρωματικές δράσεις, όπως αυτές αναφέρθηκαν προηγουμένως. [Σχετικά ο ΣΕΒ έχει εκδώσει ειδική μελέτη.](#)

Διαμεσολάβηση/ εναλλακτικοί μηχανισμοί επίλυσης διαφορών

Σε ό,τι αφορά τη διαμεσολάβηση και εναλλακτικούς μηχανισμούς επίλυσης διαφορών, η υποχρεωτική εφαρμογή του θεσμού της διαμεσολάβησης πράγματι ανταποκρίνεται στην ανάγκη των πολιτών και των επιχειρήσεων για επιτάχυνση των μηχανισμών απονομής δικαιοσύνης καθώς το 2017 η Ελλάδα κατατάχθηκε αρκετά χαμηλά στο δείκτη European Justice Scoreboard, κάτι το οποίο είχε αρνητικά αποτελέσματα και στις επιδόσεις της στην προσέλκυση επενδύσεων. Καθώς όμως η πρακτική υλοποίηση μπορεί να απέχει σημαντικά από την θεωρητική προσέγγιση, απαιτείται η παρακολούθηση και καταγραφή των επιπτώσεων που προκύπτουν από την εφαρμογή των νέων διατάξεων, η αξιολόγηση της αποτελεσματικότητάς τους, ο εντοπισμός τυχόν ελλείψεων ή αστοχιών και ο χρονοπρογραμματισμός της υιοθέτησης βελτιωτικών μέτρων. Είναι συνεπώς αναγκαίο να προβλεφθεί μια διαδικασία συστηματικής αποτύπωσης των αδυναμιών του νέου συστήματος και να σχεδιαστεί ένα πλάνο λήψης των αναγκαίων μέτρων, κατόπιν διαβούλευσης με θεσμικούς εκπροσώπους των εμπλεκόμενων μερών.

Προ-πτωχευτικό και πτωχευτικό πλαίσιο

Σε ό,τι αφορά το πτωχευτικό πλαίσιο, οι δράσεις αναβάθμισης του πτωχευτικού πλαισίου που αναλήφθηκαν κατά το τελευταίο χρονικό διάστημα αποτελούν ένδειξη της πρόθεσης της πολιτείας για σφαιρική και ολοκληρωμένη αντιμετώπιση των ζητημάτων που αποτελούν τροχοπέδη για την οικονομία και την ανάπτυξη της υγιούς επιχειρηματικότητας. Παρόλα αυτά, ακόμα και στο πολυνομοσχέδιο, παρότι υιοθετούνται ορισμένες σημαντικές βελτιώσεις, εξακολουθούν να παραμένουν αναξιοποίητες σημαντικές προτάσεις νομοθετικών παρεμβάσεων που έχουν καταστεί πλέον ώριμες και η υιοθέτησή τους θα συνέτεινε καθοριστικά στην επιτυχία του εγχειρήματος για δημιουργία ενός σταθερού και ελκυστικού επιχειρηματικού περιβάλλοντος. Συγκεκριμένα, [προτείνεται σε ειδικό δελτίο ΣΕΒ \(SR 21/11/2017\)](#) η συνολική αντιμετώπιση εκκρεμών θεμάτων που αφορούν το πτωχευτικό και προ-πτωχευτικό πλαίσιο, αλλά και ζητήματα όπως η φορολογική και διαχειριστική αντιμετώπιση των συνεπειών προ-πτωχευτικών διαδικασιών, ορισμένα εκ των οποίων όπως η διαχείριση των επιπτώσεων της διαγραφής οφειλών μάλιστα αναφέρονται έστω και ως γενικές κατευθύνσεις στο κείμενο της στρατηγικής ανάπτυξης:

- Ισότιμη αντιμετώπιση από το κράτος των οφειλών σε όλες τις προ-πτωχευτικές διαδικασίες.
- Θεσμοθέτηση μηχανισμών προληπτικής διαγνωστικής διαδικασίας εντοπισμού από την ίδια την επιχείρηση, δυνητικών οικονομικών προβλημάτων ή ουσιώδους αβεβαιότητας αναφορικά με γεγονότα ή συνθήκες που ενδέχεται να προκαλέσουν σημαντικές αμφιβολίες σχετικά με την ικανότητα της επιχείρησης να συνεχίσει τις επιχειρηματικές της δραστηριότητες και ταυτόχρονη εκλογίκευση προϋποθέσεων διατάξεων όπως περί «αλληλέγγυας ευθύνης».
- Αυτόματη υπαγωγή στον εξωδικαστικό μηχανισμό ρύθμισης οφειλών των επιχειρήσεων των περιπτώσεων εκείνων για τις οποίες διαγνώστηκαν κατά τα ανωτέρω, οικονομικές δυσκολίες.
- Σε περίπτωση ανεπάρκειας των περιουσιακών στοιχείων του οφειλέτη για την κάλυψη των εξόδων της διαδικασίας πτώχευσης, πρόβλεψη για λύση του νομικού προσώπου και θέση του σε εκκαθάριση. Η συγκεκριμένη πρόταση υλοποιείται με τον πρόσφατο νέο νόμο περί Α.Ε, παραμένει ωστόσο η ανάγκη να ρυθμιστεί οριζόντια με τις διατάξεις περί πτωχευτικού δικαίου.
- «Μεταφορά» της διαδικασίας εξυγίανσης εκτός των διαδικασιών της πτώχευσης και τοποθέτησή της με σαφήνεια σε στάδιο που προηγείται της στάσης πληρωμών
- Αποσαφήνιση της έννοιας της «στάσης πληρωμών» ώστε να αποτελέσει ορόσημο με ομοιογενή χρήση σε όλες τις προ-πτωχευτικές και πτωχευτικές διαδρομές.

Δεν περιλαμβάνεται μια συνολική αντιμετώπιση εκκρεμών θεμάτων που αφορούν το προ-πτωχευτικό αλλά και ζητήματα όπως η φορολογική και διαχειριστική αντιμετώπιση των συνεπειών προ-πτωχευτικών διαδικασιών, παρόλο που γίνεται γενική αναφορά σε ορισμένα από αυτά όπως είναι η διαχείριση των επιπτώσεων μιας διαγραφής οφειλής.

Σχετικά και αναφερόμενοι στο εταιρικό δίκαιο σημειώνεται ότι στο συμπληρωματικό μνημόνιο γίνεται μια καταγραφή σχετικών ενεργειών σχετικά που πράγματι υποδηλώνουν σχετική πρόοδο καθώς πράγματι το πλαίσιο ίδρυσης και λειτουργίας των νομικών μορφών έχρηζε εκσυγχρονισμού και απλοποίησης. Ωστόσο, για να επιφέρει τα επιθυμητά αποτελέσματα η προσπάθεια αυτή, θα πρέπει να πραγματοποιηθεί με έναν ενιαίο τρόπο αναφορικά με όλα τα ζητήματα της λειτουργίας των επιχειρήσεων. Ειδικότερα, οι προθεσμίες που τέθηκαν για την υλοποίηση των δράσεων αναμόρφωσης της νομοθεσίας περί Α.Ε, Ε.Π.Ε και εταιρικών μετασχηματισμών, δημιουργούν ένα καθεστώς «δύο ταχυτήτων», αφού η νομοθεσία περί Α.Ε και Ε.Π.Ε ήδη εκσυγχρονίστηκε, αλλά η νομοθεσία περί μετασχηματισμών θα παραμείνει έως τον Οκτώβριο του 2018 ως έχει.

Ηλεκτρονική δικαιοσύνη

Σε ό,τι αφορά την ηλεκτρονική δικαιοσύνη, όπως έχει αναδείξει και [ο ΣΕΒ σε ειδικό δελτίο του](#), συγκεκριμένες παρεμβάσεις για την επιτάχυνση της απονομής δικαιοσύνης, μπορούν να οδηγήσουν στην εξοικονόμηση έως και 800.000 ανθρωποημερών, €235 εκατ. για το Ελληνικό Δημόσιο, αύξηση του ρυθμού επίλυσης των υποθέσεων έως 100% και δημιουργία 1.400 νέων θέσεων εργασίας για στελέχη με δεξιότητες στις ΤΠΕ και για εξειδικευμένους επιστήμονες. Έτσι, για την επίτευξη του βέλτιστου αποτελέσματος, πρέπει να υιοθετηθούν μέτρα όπως:

- Θέσπιση υποχρεωτικής τήρησης του ΟΣΔΠΠΥ και ρητή κατάργηση των διατάξεων που προβλέπουν την τήρηση πινακίων και βιβλίων ώστε να καταστεί αυτό το μοναδικό σύστημα καταχώρισης των δεδομένων των πτωχευτικών αποφάσεων.
- Υποχρεωτική διασύνδεσή του με το ΓΕΜΗ και το taxis ώστε να αποφευχθούν νομικά και τεχνικά προβλήματα εξουσιοδότησης των χρηστών των διαφόρων κρατικών βάσεων δεδομένων για πρόσβαση στο εν λόγω σύστημα.
- Συνεχής εκπαίδευση του δικαστικού προσωπικού.
- Βελτίωση της ποιότητας της νομοθεσίας.
- Περιορισμός της κατάχρησης ένδικων μέσων από το ίδιο το κράτος.
- Μια οργανωμένη προσπάθεια διαχείρισης του μεγάλου όγκου των εκκρεμών υποθέσεων.

Διοικητικές μεταρρυθμίσεις/Ανταγωνιστικό περιβάλλον

Σε ό,τι αφορά τις διοικητικές μεταρρυθμίσεις για θεμιτό ανταγωνισμό, η ψηφιακή υπηρεσία μίας στάσης (electronic one-stop shop) για την υποστήριξη των επιχειρήσεων καθ' όλη την διάρκεια του κύκλου ζωής τους αποτελεί ένα φιλόδοξο αλλά απαραίτητο σχέδιο για την επιτυχημένη μετάβαση σε μια εποχή απλούστευσης και επιτάχυνσης της εγκατάστασης και δραστηριοποίησης επιχειρήσεων στη χώρα μας. Για την επιτυχία του εγχειρήματος ωστόσο, απαιτείται η επίτευξη πλήρους διαλειτουργικότητας των εμπλεκόμενων συστημάτων και κρατικών φορέων. Για το λόγο αυτό, συνίσταται η υιοθέτηση των ακόλουθων προτάσεων: ο κεντρικός σχεδιασμός συγκεκριμένων νομοθετικών και τεχνικών δράσεων, καθώς και η επίσημη ανάθεση της υλοποίησής τους στους καθ' ύλην αρμόδιους φορείς με δεσμευτικές προθεσμίες και αυστηρή παρακολούθηση εφαρμογής τους. Περαιτέρω, για την ουσιαστική απελευθέρωση των αγορών απαιτείται η ανάληψη δράσεων που θα συμβάλουν στη δυνατότητα αξιοποίησης των πλεονεκτημάτων που μπορεί να αποφέρει η λειτουργία του ελεύθερου ανταγωνισμού των επιχειρήσεων. Η αναπτυξιακή στρατηγική πρέπει να κινείται με γνώμονα όχι την αστάθμητη θέσπιση οριζόντιων παρεμβατικών κανόνων στις επιχειρηματικές πολιτικές αλλά βάσει των προσδιοριστικών παραγόντων της προσφοράς και της ζήτησης. Στο πλαίσιο αυτό, απαιτείται:

- Σταθερή παρακολούθηση της υλοποίησης των συστάσεων του ΟΟΣΑ για τον ανταγωνισμό.
- Εκπαίδευση και μεταφορά τεχνογνωσίας στους κρατικούς λειτουργούς για τη μακροπρόθεσμη ενσωμάτωση των αρχών της εργαλειοθήκης του ΟΟΣΑ κατά τη νομοθέτηση νεότερων διατάξεων.

- Κωδικοποίηση και ψηφιοποίηση του συνόλου των νομοθετικών ρυθμίσεων και διατάξεων.
- Ουσιαστική αναθεώρηση της λειτουργίας των ανεξάρτητων αρχών στη βάση της αποτελεσματικής, απρόσκοπτης και χωρίς πολιτικές παρεμβάσεις λειτουργίας τους.
- Προσδιορισμός μιας νέας Εθνικής Πολιτικής Ανταγωνισμού (ΕΠΑ).
- Άρση εμποδίων στην πρόσβαση σε επαγγέλματα.
- Εφαρμογή της ευρωπαϊκής νομοθεσίας περί ανταγωνισμού καθώς και των επιμέρους αγορών ενέργειας, τηλεπικοινωνιών, ταχυδρομικών υπηρεσιών.
- Ενιαία και ισότιμη αντιμετώπιση των δημόσιων οργανισμών και επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στις αγορές κατά τον ίδιο ακριβώς τρόπο όπως και οι ιδιωτικές επιχειρήσεις όταν οι ενέργειες τους ευθύνονται για στρέβλωση του ανταγωνισμού (αρχή της ανταγωνιστικής ουδετερότητας - principle of competitive neutrality).
- Δημιουργία εξειδικευμένου δικαστηρίου για την εξέταση θεμάτων ανταγωνισμού και η εκπαίδευση των εξειδικευμένων δικαστικών λειτουργών.
- Ενίσχυση της Επιτροπής Ανταγωνισμού και των ρυθμιστικών αρχών με εξειδικευμένο προσωπικό και εξειδικευμένα εργαλεία τεκμηρίωσης έτσι ώστε να υπάρχει η δυνατότητα υψηλής κάλυψης (high coverage rate) αντι-ανταγωνιστικών πρακτικών και υψηλής ποιότητας αποφάσεων.
- Ενίσχυση των ελεγκτικών μηχανισμών του κράτους και η αντιμετώπιση της διαφθοράς που νοθεύουν τον ανταγωνισμό και αποτρέπουν την είσοδο νέων παικτών σε αγορές.

Σε ό,τι αφορά τις προτάσεις για τις δράσεις της εργαλειοθήκης του ΟΟΣΑ, καταγράφονται και ελλείψεις στο κείμενο του συμπληρωματικού μνημονίου. Στο σχετικό κείμενο της αξιολόγησης οι εκκρεμότητες της υλοποίησης των συστάσεων του ΟΟΣΑ για τον ανταγωνισμό εστιάζονται αποκλειστικά στο Toolkit I και συγκεκριμένα σε μια σύσταση που αφορά τον κλάδο των δομικών υλικών (σύσταση για την αναθεώρηση των Εθνικών Τεχνικών Προδιαγραφών - ΕΤΕΠ). Ο ΣΕΒ έχει επισημάνει ότι εξακολουθούν να υπάρχουν εκκρεμότητες στην υλοποίηση συστάσεων και των υπολοίπων εργαλειοθηκών (toolkit II & III), ενώ πρέπει να διερευνηθούν και οι περιπτώσεις όπου συγκεκριμένες συστάσεις ενώ εκπληρώθηκαν με κάποια κανονιστική πράξη, εν συνεχεία και σε δεύτερο χρόνο αναιρέθηκαν. Ακόμα και στο πολυνομοσχέδιο όμως, βλέπουμε όπως επισημάνθηκε και ανωτέρω, την επαναφορά διατάξεων που συνιστούν καταστρατήγηση συγκεκριμένων συστάσεων του ΟΟΣΑ που νομοθετήθηκαν παλαιότερα, όπως η ενιαία τιμή βιβλίου.

Σε ό,τι αφορά ειδικά την σύσταση για την αναθεώρηση των Εθνικών Τεχνικών Προδιαγραφών (ΕΤΕΠ), να σημειωθεί ότι παρόλο που καλώς περιλαμβάνεται η υποχρέωση συμβασιοποίησης του υποέργου II για την αναθεώρηση των 372 ΕΤΕΠ, εντούτοις θα έπρεπε να συμπεριληφθεί και σημείωση σχετικά με την υποχρέωση έκδοσης της σχετικής κανονιστικής πράξης από το Υπουργείο Υποδομών και Μεταφορών των 70 ΕΤΕΠ του Υποέργου I που έχει ολοκληρωθεί και παραδοθεί από τον ανάδοχο, καθώς στην αντίθετη περίπτωση παρόλο που το έργο έχει υλοποιηθεί στην πράξη οι ΕΤΕΠ δεν έχουν αναθεωρηθεί /δημοσιευθεί.

Εποπτεία αγοράς

Σε ό,τι αφορά τις πρόσφατες νομοθετικές παρεμβάσεις για την εποπτεία της αγοράς, παρουσιάζονται ως ολοκληρωμένες, ενώ επί της ουσίας εκκρεμεί όλη η δευτερεύουσα νομοθεσία που είναι κρίσιμης σημασίας για την εφαρμογή στην πράξη του νέου πλαισίου εποπτείας (Νόμος 4512/2018). Ως προς το σημείο αυτό, είναι χαρακτηριστικό ότι μόλις πρόσφατα συστάθηκε η Διεύθυνση Συντονισμού και Παρακολούθησης του Κανονιστικού Πλαισίου για το Επιχειρηματικό Περιβάλλον στη Γενική Γραμματεία Βιομηχανίας, η οποία, όπως προβλέπεται στο νέο πλαίσιο, έχει καταλυτικό συντονιστικό ρόλο. Ιδιαίτερα σημαντική (θα) είναι η συμβολή της στον καλό σχεδιασμό και στην αποσαφήνιση των συναρμοδιοτήτων μεταξύ των ελεγκτικών φορέων, ώστε να εφαρμοστεί ουσιαστικά ο κανόνας «μια αρχή συντονισμού ανά πεδίο εποπτείας». Περαιτέρω, σημειώνεται ότι πέρα από την εφαρμογή στην πράξη του Νόμου 4512/2018, υπάρχουν συγκεκριμένες παραλείψεις ή αναγκαίες διορθωτικές τροποποιήσεις που πρέπει να γίνουν.

Οι έως τώρα νομοθετικές παρεμβάσεις για την εποπτεία της αγοράς, παρουσιάζονται ως ολοκληρωμένες, ενώ επί της ουσίας εκκρεμεί όλη η δευτερεύουσα νομοθεσία που είναι κρίσιμης σημασίας για την εφαρμογή στην πράξη του νέου πλαισίου εποπτείας.

Μεταξύ αυτών ενδεικτικά αναφέρονται: η δυνατότητα αξιοποίησης πρακτικών εξωτερικής ανάθεσης, η κατάρτιση μητρώου ελεγκτών τόσο από το δημόσιο όσο και από τον ιδιωτικό τομέα, η αξιοποίηση των συστημάτων πιστοποίησης για την κατάταξη κινδύνου των επιχειρήσεων και η βελτίωση (κυρίως απλοποίηση των κριτηρίων) του μηχανισμού αξιολόγησης του κινδύνου. Τέλος, είναι σημαντικό να συμπεριληφθούν συγκεκριμένοι στόχοι, προκειμένου να μπορούν να ποσοτικοποιηθούν τα αποτελέσματα των δράσεων στο συγκεκριμένο πεδίο, το οποίο διασφαλίζει ένα σαφές και ισότιμο επιχειρηματικό περιβάλλον.

Κτηματολόγιο/Χωροταξικός σχεδιασμός

Σε ό,τι αφορά το σύγχρονο κτηματολόγιο και το χωροταξικό σχεδιασμό, επισημαίνεται στο κείμενο της Στρατηγικής ότι αυτή την περίοδο ολοκληρώνεται ο χωροταξικός σχεδιασμός της χώρας αναφορικά με τα ζητήματα που αφορούν τη χρήση της γης, σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο. Στην πράξη ωστόσο, φαίνεται πως αυτό που ολοκληρώνεται είναι το προγραμματικό πλαίσιο για τον χωρικό σχεδιασμό της χώρας, κυρίως μέσω των εξαγγελιών για εκκίνηση των διαδικασιών εκπόνησης νέων μελετών, οι οποίες παρόλο που δεν έχουν ακόμη προκηρυχθεί, σύμφωνα με τον προγραμματισμό της Στρατηγικής Ανάπτυξης, θα έχουν θεσμοθετηθεί μέσα στην επόμενη τριετία. Ο ΣΕΒ διαπιστώνει πως η υλοποίηση του χωρικού σχεδιασμού της χώρας, όπως αυτός προδιαγράφεται στον Ν.4447/2016, δεν έχει αποδώσει απτά αποτελέσματα (θεσμοθετημένα σχέδια). Σημειώνεται ότι στην κατηγορία του στρατηγικού χωρικού σχεδιασμού, προκηρύχθηκε το καλοκαίρι του 2017 η εκπόνηση μελέτης για το Ειδικό Χωροταξικό Πλαίσιο-ΕΧΠ Τουρισμού και σήμερα είναι το μοναδικό που βρίσκεται στα αρχικά στάδια εκπόνησης. Να επισημανθεί ότι η εκπόνηση του συγκεκριμένου σχεδίου θεωρήθηκε επιτακτική μετά την κατάρτιση του προηγούμενου σχεδιασμού από το ΣτΕ. Στη Στρατηγική επισημαίνεται ότι θα υπάρξουν ανάλογοι σχεδιασμοί για τη Βιομηχανία, τους Ορυκτούς Πόρους ([ο ΣΕΒ έχει εκδώσει σχετική μελέτη](#)) και τις ΑΠΕ μέχρι το 2020 και για τις

υδατοκαλλιέργειες μέχρι το 2021. Τα χρονοδιαγράμματα που τίθενται, φαίνονται οριακά και ιδιαίτερος συνεπυγμένα αν αναλογιστούμε το πρόσφατο παράδειγμα του Τουρισμού, καθώς και την εμπειρία από τη θεσμοθέτηση των προγενέστερων ΕΧΠ (Ειδικά Πλαίσια Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης). Στον στρατηγικό σχεδιασμό περιφερειακού επιπέδου, πρέπει να γίνουν άμεσα συντονισμένες ενέργειες, καθώς εκκρεμεί εδώ και δύο έτη η θεσμοθέτηση των ήδη ολοκληρωμένων Περιφερειακών Χωροταξικών Πλαισίων-ΠΧΠ της χώρας (πλην αυτού της Κρήτης που θεσμοθετήθηκε με το ΦΕΚ 260/ΑΑΠ/9.11.2017).

Οι συγκεκριμένες καθυστερήσεις εκτός από τις προφανείς συνέπειες στο τελικό αποτέλεσμα (λόγω της παρέλευσης μεγάλου χρονικού διαστήματος μεταξύ μελέτης και επικείμενης θεσμοθέτησης) έχει προφανείς επιπτώσεις στην πρόβλεψη και εν τέλει χωροθέτηση των επενδύσεων και λοιπών αναπτυξιακών έργων περιφερειακής κλίμακας. Στη Στρατηγική επισημαίνεται ότι η θεσμοθέτηση των ΠΧΠ θα έχει ολοκληρωθεί τον Σεπτέμβριο του 2018.

Στην κατηγορία του ρυθμιστικού χωρικού σχεδιασμού και ειδικότερα στην κατηγορία των Τοπικών Χωρικών Σχεδίων-ΤΧΣ (πρώην ΓΠΣ/ ΣΧΟΟΑΠ, τα οποία θα ρυθμίζουν τη βιώσιμη χωρική ανάπτυξη και οργάνωση της εδαφικής περιφέρειας ενός Ο.Τ.Α.) δεν υπάρχουν αναφορές ή προβλέψεις ή σχεδιασμός που να βρίσκεται υπό εκπόνηση.

Στην κατηγορία των Ειδικών Χωρικών Σχεδίων-ΕΧΣ (επίσης ρυθμιστικός χωρικός σχεδιασμός) τα οποία αποτελούν ουσιαστικά υποδοχείς σχεδίων, έργων και προγραμμάτων ανεξαρτήτως διοικητικών ορίων, επίσης δεν υπάρχουν απτά αποτελέσματα (θεσμοθετημένα σχέδια). Ένα ακόμη στοιχείο, η απουσία του οποίου θεωρείται κρίσιμης σημασίας για τη Στρατηγική, είναι ότι απουσιάζουν σχετικές προβλέψεις για τη διαμόρφωση της (νέας) Εθνικής Χωρικής Στρατηγικής βάσει των προβλέψεων του Ν.4447/2016 «Χωρικός Σχεδιασμός – Βιώσιμη Ανάπτυξη και άλλες διατάξεις».

Η Εθνική Χωρική Στρατηγική από τελεί κείμενο αρχών και περιλαμβάνει βασικές κατευθύνσεις χωρικής οργάνωσης, τους βασικούς άξονες, τους μεσοπρόθεσμους και μακροπρόθεσμους στόχους χωρικής ανάπτυξης στο επίπεδο της Γενικής Κυβέρνησης και των επιμέρους φορέων της, καθώς και τα προτεινόμενα μέτρα και δράσεις για την υλοποίηση της επιδιωκόμενης ανάπτυξης.

Απουσιάζουν επίσης σχετικές προβλέψεις για την ενεργοποίηση του Εθνικού Συμβουλίου Χωροταξίας. Το συγκεκριμένο είναι ένα πάγιο αίτημα των φορέων, καθώς αποτελεί όργανο κοινωνικού διαλόγου και διαβούλευσης για θέματα ιδιαίτερης σημασίας που αφορούν την άσκηση της εθνικής χωροταξικής πολιτικής και πολιτικής βιώσιμης ανάπτυξης. Ειδικότερα, είναι αρμόδιο για τη διατύπωση γνώμης επί της Εθνικής Χωρικής Στρατηγικής και των Ειδικών Χωροταξικών Πλαισίων. Συνεπώς για την εξασφάλιση μιας επιτυχημένης και κυρίως συμμετοχικής και δημοκρατικής διαδικασίας σχεδιασμού θα πρέπει να προωθηθεί άμεσα η ενεργοποίησή του.

Επιπλέον, στην αναπτυξιακή στρατηγική γίνεται λόγος για συντονισμό μεταξύ των στρατηγικών (δημόσιων όσο και των ιδιωτικών σχεδίων) με τα διάφορα επίπεδα σχεδιασμού, ένα σκεπτικό που εδράζεται σε μία λογική χωρικού σχεδιασμού με αναπτυξιακό πρόσημο και που πράγματι αποτελεί αναγκαία προϋπόθεση για μια ολοκληρωμένη και βιώσιμη ανάπτυξη. Ωστόσο, δεν προσδιορίζονται συγκεκριμένοι τρόποι, μέσα ή και εργαλεία για το πώς μπορεί να επιτευχθεί κάτι τέτοιο. Συνεπώς θα πρέπει να προβλεφθούν ειδικότερες αναφορές ώστε να καταστούν -τέτοιου τύπου ή παρόμοιες προτάσεις- εφαρμόσιμες.

Αναφορικά με το Κτηματολόγιο, πρέπει να επισημανθεί ότι με βάση το νέο θεσμικό πλαίσιο εκκρεμεί πλήρης λειτουργία του νέου οργανισμού δηλαδή της Ελληνικό Κτηματολόγιο ΑΕ. Στην Στρατηγική επισημαίνεται πως

για την επιτυχημένη ολοκλήρωση της κτηματογράφησης έχει εγκριθεί ένας οδικός χάρτης, ωστόσο κι εδώ τα χρονοδιαγράμματα φαίνονται εξαιρετικά φιλόδοξα (ολοκλήρωση της κτηματογράφησης της χώρας μέχρι τον Ιούνιο του 2021 μαζί με τους δασικούς χάρτες) ενώ παράλληλα απουσιάζουν και συγκεκριμένες δράσεις που θα συμβάλλουν προς την επιτυχημένη και όσο το δυνατόν συντομότερη υλοποίηση του σχεδιασμού. Να σημειωθεί ότι το Κτηματολόγιο, είναι το 47ο από τα 88 προαπαιτούμενα της τέταρτης αξιολόγησης, και ότι στο κείμενο της δημοσιευμένης Στρατηγικής ο οδικός χάρτης παρουσιάζεται ως εγκεκριμένος, ενώ στην πραγματικότητα είναι ένα ζήτημα που ακόμη εκκρεμεί και αναμένεται να έχει ολοκληρωθεί τον Οκτώβριο του 2018.

Αντίστοιχα, στο συμπληρωματικό μνημόνιο γίνεται αναφορά στον οδικό Χάρτη που θα προσδιορίσει με συγκεκριμένο τρόπο το πλαίσιο λειτουργίας του νέου Οργανισμού. Δίδεται ως χρονικός ορίζοντας ολοκλήρωσης του κτηματολογίου και των δασικών χαρτών το 31/06/2021. Ωστόσο, όπως επισημαίνεται θα πρέπει σε προγενέστερη φάση να συμφωνηθούν μεταξύ των αρμόδιων φορέων το περιεχόμενο και τα στάδια που θα περιέχονται στον οδικό χάρτη.

Συνεπώς σήμερα καταγράφονται εκκρεμότητες αλλά και ένα κενό στη λειτουργία του Κτηματολογίου, ωστόσο ο προτεινόμενος τρόπος επίλυσης και επιτάχυνσης των διαδικασιών (μέσω του οδικού χάρτη) δεν κρίνεται ως πλέον πρόσφορος, καθώς δεν λαμβάνει υπόψη υπάρχοντα προβλήματα –όπως το ζήτημα που έχει ανακύψει με τις οικιστικές πυκνώσεις- που ενδεχομένως θα δημιουργήσουν σημαντικές καθυστερήσεις.

Το συμπληρωματικό μνημόνιο επεκτείνει τις αδυναμίες αυτές και στην εφαρμογή της χωρικής πολιτικής και ειδικότερα αναφορικά με πορεία υλοποίησης του σχεδιασμού, όπου επισημαίνεται βρίσκονται σε εξέλιξη οι διαδικασίες θεσμοθέτησης των νέων χρήσεων. Ωστόσο επισημάnuμε ότι δεν περιλαμβάνεται στο μνημόνιο συνεργασίας καθορισμένος χρονικός ορίζοντας ολοκλήρωσης. Δεδομένης της έως σήμερα εμπειρίας, το συγκεκριμένο εγχείρημα βρίσκεται υπό εξέλιξη για περισσότερο από έναν χρόνο και συνεπώς απαιτεί συστηματικότερη παρακολούθηση ή/και προδιαγραφή στο πλαίσιο ενός μνημονίου συνεργασίας.

Για την έγκριση των τεχνικών προδιαγραφών των Ειδικών Χωρικών Σχεδίων και των Τοπικών Χωρικών Σχεδίων επισημαίνεται ότι η έγκρισή τους ολοκληρώθηκε τον Ιανουάριο του 2018, ωστόσο να αναφέρουμε ότι ο συγκεκριμένος χρόνος είναι εσφαλμένος, καθώς οι σχετικές προδιαγραφές θεσμοθετήθηκαν τον Ιούνιο του 2017 με τις ΥΑ 27022/7.6.2017/Β/1976 και 27016/7.6.2017/Β/1975 αντίστοιχα.

Επιπλέον, κρίνεται σκόπιμο να περιληφθούν συγκεκριμένες προβλέψεις σχετικά με την υλοποίηση του πολεοδομικού σχεδιασμού, καθώς αυτή την περίοδο μέσω αντίστοιχης μελέτης προωθείται ένας ολοκληρωμένος σχεδιασμός. Δεδομένου ότι η χρηματοδότηση των μελετών των Τοπικών Χωρικών Σχεδίων (πρώην ΓΠΣ/ΣΧΟΟΑΠ) σε 325 Δήμους (του υπό κατάρτιση προγράμματος) θα προέρχεται από ευρωπαϊκούς πόρους (η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων έχει κατ' αρχήν συμφωνήσει να χρηματοδοτήσει το έργο, το κόστος του οποίου εκτιμάται στα 300-350 εκατ. Ευρώ) κρίνεται σκόπιμο να υπάρχουν ειδικότερες προβλέψεις για το συγκεκριμένο πεδίο. Για την επίτευξη ενός καλύτερου προγραμματισμού και για την διασφάλιση της υλοποίησης του χωρικού σχεδιασμού, κρίσιμο στοιχείο θεωρείται να υπάρξουν και συγκεκριμένες προβλέψεις για την υλοποίηση των εξαγγελθέντων μελετών όπως είναι τα νέα και αναθεωρημένα Ειδικά Χωροταξικά Πλαίσια (Τουρισμού, ΑΠΕ, Βιομηχανίας, Ορυκτών πρώτων Υλών και Υδατοκαλλιέργειας).

Τα προαναφερόμενα επιδρούν από μόνο τους και στο ζήτημα της αδειοδότησης, το οποίο όμως διατηρεί στο συμπληρωματικό μνημόνιο και αυτοτελείς αδυναμίες, παρόλο που σχετική πρόοδος πράγματι καταγράφεται.

Τα προαναφερόμενα επιδρούν από μόνο τους και στο ζήτημα της αδειοδότησης, το οποίο όμως διατηρεί στο συμπληρωματικό μνημόνιο και αυτοτελείς αδυναμίες. Παρόλο που σχετική πρόοδος πράγματι καταγράφεται στο κείμενο της αξιολόγησης (ενδεικτικά: διαγωνισμός για το πληροφοριακό σύστημα της αδειοδότησης, μετάπτωση στο καθεστώς κοινοποίησης του 4442/2016 για τους υπόλοιπους κλάδους της οικονομίας, πιλοτικές εκπαιδεύσεις σε ελεγκτές), εντούτοις σημαντικά τμήματα της μεταρρύθμισης (νέα κατηγοροποίηση βάσει όχλησης, περαιτέρω απλοποίηση της άδειας εγκατάστασης, δευτερογενής νομοθεσία του Ν 4512/2018 για τους ελέγχους) αφήνονται να υλοποιηθούν σε επόμενη περίοδο, θέτοντας σοβαρές ανησυχίες για τον τρόπο και το περιεχόμενο υλοποίησής τους ενώ και άλλες προβλέψεις όπως η οριζόντια απλοποίηση αδειοδότησης για συγκεκριμένους κλάδους (πχ η αδειοδότηση περιβαλλοντικών υποδομών) γίνονται με βεβιασμένο τρόπο χωρίς να έχει προηγηθεί καμία διαβούλευση με τους άμεσα εμπλεκόμενους φορείς της αγοράς.

Όσον αφορά στη Δασοκομία, επισημαίνεται ότι έχουν επικυρωθεί δασικοί χάρτες για το 32% του ελληνικού εδάφους, και το σχέδιο θα έχει ολοκληρωθεί μέχρι το τέλος του 2020. Ωστόσο, παραλείπονται αναφορές στα προβλήματα που έχουν ανακύψει, όπως είναι το ζήτημα των οικιστικών πυκνώσεων για το οποίο και αναμένεται απόφαση του ΣΤΕ. Τέτοιου τύπου ζητήματα μπορεί να δημιουργήσουν σημαντικές καθυστερήσεις ενδεχομένως και ανατροπές στην κατάρτιση των δασικών χαρτών. Επομένως θα έπρεπε να ληφθούν υπόψη τα όποια ενδεχόμενα και να γίνεται μια περισσότερο ρεαλιστική αποτύπωση του μέλλοντος.

Επιχειρηματικό περιβάλλον - Αδειοδότηση

Δυστυχώς, και στο κείμενο του πολυνομοσχεδίου, η πρόνοια που φαίνεται να λαμβάνει ο νομοθέτης για την προστασία των βιομηχανικών εγκαταστάσεων σε περίπτωση αλλαγής των χρήσεων γης δε φαίνεται να διασφαλίζει τελικά τους νέους ευνοϊκούς όρους που θεσπίζει για το σύνολο των βιομηχανικών εγκαταστάσεων που νόμιμα ιδρύθηκαν σε περιοχές με σχετικές χρήσεις γης.

Ειδικότερα, η χρήση του όρου «οργανωμένοι υποδοχείς δραστηριοτήτων» περιορίζει την εφαρμογή του νόμου στις εγκαταστάσεις που βρίσκονται μόνο εντός ΒΙΠΕ, ΒΕΠΕ, ΒΙΟΠΑ, Τεχνοπόλεις, Επιχειρηματικά Πάρκα και όχι σε όλες τις περιοχές όπου διαθέτουν χρήσεις γης.

Έτσι, ενώ η διάταξη θα μπορούσε πράγματι να είναι θετική για τη βιομηχανία στην πράξη καταλήγει να αφορά σε ένα πολύ μικρό μέρος της βιομηχανίας καθώς σύμφωνα με εκτιμήσεις ένα πολύ μικρό μέρος του βιομηχανικού ΑΕΠ είναι εγκατεστημένο εντός οργανωμένων υποδοχέων δραστηριοτήτων.

Κατά αντίστοιχο τρόπο, η μέριμνα για τις εγκαταστάσεις χωρίς προσδιορισμένες χρήσεις γης θα μπορούσε να είναι λιγότερο περιοριστική. Ειδικότερα, η διάταξη φαίνεται να επιτρέπει μεν τη διατήρηση της εγκατάστασης για μια 20ετία και τη δυνατότητα επέκτασης εντός του χώρου ή του γηπέδου όπου λειτουργούσαν πριν τον καθορισμό της χρήσης γης, θέτει ωστόσο δυο σωρευτικά και εξαιρετικά περιοριστικά

κριτήρια, δηλαδή τα όρια του βαθμού όχλησης και το χρόνο καθορισμού της χρήσης γης. Ιδίως αναφορικά με το πρώτο κριτήριο πρέπει να τονιστεί ότι η υφιστάμενη κατάσταση των δραστηριοτήτων βάσει όχλησης θέτει τόσο περιοριστικά όρια ώστε οποιοσδήποτε εκσυγχρονισμός ή επέκταση καθίσταται σχεδόν απαγορευτικός, με άμεσο αρνητικό αποτέλεσμα στην ανταγωνιστικότητά των επιχειρήσεων. Αντίστοιχα, το χρονικό όριο της δωδεκαετίας είναι αντιστοίχως περιοριστικό, λαμβάνοντας υπόψη την έλλειψη Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου στο 53% της χώρας.

Σε κάθε περίπτωση, η λήψη μέριμνας για τις υφιστάμενες βιομηχανικές μονάδες δεν είναι δυσχερής, ιδιαίτερα στη σημερινή συγκυρία όπου η περιβαλλοντική τεχνολογία παρέχει τη δυνατότητα να ελαχιστοποιείται το περιβαλλοντικό αποτύπωμα. Θα ήταν συνεπώς περισσότερο σκόπιμο, αντί να δημιουργείται υποχρέωση μετεγκατάστασης τους να προβλέπεται ή ακόμη και να επιβάλλεται η εναλλακτική του περιβαλλοντικού εκσυγχρονισμού ώστε να ελαχιστοποιείται η όποια περιβαλλοντική επίπτωση και ταυτόχρονα να μην οδηγούνται αυτές σε μαρασμό.

Η μέριμνα που λαμβάνεται για την ολοκλήρωση της μεταρρύθμισης της αδειοδότησης μέσω της μετάπτωσης στο νέο σύστημα της κοινοποίησης ενδέχεται να παραμείνει ημιτελής, η κατάργηση της έγκρισης εγκατάστασης προβλέπεται μόνο για τις δραστηριότητες χαμηλής όχλησης με προσδιορισμένες χρήσεις γης και ο τρόπος με τον οποίο διατυπώνεται, παρότι αναφέρει ρητά την κατάσταση της περιβαλλοντικής αδειοδότησης ως βάση αναφοράς, δίνει τη δυνατότητα να διατηρηθεί το υφιστάμενο καθεστώς.

Ομοίως η μέριμνα που λαμβάνεται για την ολοκλήρωση της μεταρρύθμισης της αδειοδότησης μέσω της μετάπτωσης στο νέο σύστημα της κοινοποίησης ενδέχεται να παραμείνει ημιτελής, καθώς το υφιστάμενο καθεστώς της έγκρισης διατηρείται για ένα μεγάλο μέρος δραστηριοτήτων που αναμένονταν να απλοποιηθεί. Συγκεκριμένα, με εξαίρεση συγκεκριμένες δραστηριότητες, οι σχετικές διατάξεις προβλέπουν την υποχρέωση έγκρισης τόσο για τις δραστηριότητες μέσης όσο και για τις δραστηριότητες υψηλής όχλησης. Η διατήρηση του καθεστώτος αυτού ιδίως για τις εγκαταστάσεις μέσης όχλησης οι οποίες αντιπροσωπεύουν ένα σημαντικό μέρος των υφιστάμενων και άρα και των νέων βιομηχανικών εγκαταστάσεων, αναμένεται να περιορίσει σημαντικά τα όποια ευεργετήματα της μεταρρύθμισης.

Παρότι η κατάργηση της έγκρισης εγκατάστασης προβλέπεται μόνο για τις δραστηριότητες χαμηλής όχλησης με προσδιορισμένες χρήσεις γης, πράγματι αποτελεί ένα σημαντικό βήμα προς τη σωστή κατεύθυνση και σηματοδοτεί μια ουσιώδη δυνητική αλλαγή νοοτροπίας. Θα πρέπει ωστόσο να επεκταθεί στο σύνολο των εγκαταστάσεων ανεξαρτήτως κατηγορίας όχλησης, εφόσον διαθέτουν προσδιορισμένες χρήσεις γης, καθώς στην πράξη ταυτίζεται με τη βεβαίωση χρήσεων γης.

Αναφορικά με τις εγκαταστάσεις της κατηγορίας A2, προτείνεται μετάπτωση στο καθεστώς κοινοποίησης νωρίτερα από την 31η Μαρτίου 2020 καθώς οι συγκεκριμένες δραστηριότητες είναι ιδιαίτερα σημαντικές και η ελάφρυνση των αδειοδοτικών βαρών τους θα είχε αντίστοιχα πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα.

Τέλος η προσθήκη πρόβλεψης για την αναθεώρηση της κατάταξης των βιομηχανικών - μεταποιητικών δραστηριοτήτων σε βαθμούς όχλησης, με στόχο την δημιουργία ενός σύγχρονου, σαφούς και απλοποιημένου πλαισίου έως το τέλος του 2020 παρόλο που θα μπορούσε να αποτελεί ένα σημαντικό βήμα προς τη σωστή κατεύθυνση, εντούτοις ο τρόπος με τον οποίο διατυπώνεται παρότι αναφέρει ρητά την κατάταξη της περιβαλλοντικής αδειοδότησης ως βάση αναφοράς, δίνει τη δυνατότητα να διατηρηθεί το υφιστάμενο καθεστώς καθώς κάνει εξίσου ρητή αναφορά σε κριτήρια, όπως θόρυβος, οσμές, εκπομπές, δονήσεις, κυκλοφοριακοί φόρτοι, απόσταση από αστικό ιστό, που περιλαμβάνονται ήδη στην κατάταξη της περιβαλλοντικής αδειοδότησης.

Κατά συνέπεια, παραμένει το ενδεχόμενο να διατηρηθεί έως και το τέλος του 2020 το ισχύον πλαίσιο αναφορικά με την κατάταξη οχλήσεων.

Στο συμπληρωματικό μνημόνιο, η πορεία υλοποίησης των συστάσεων των Impact Assessments για τα επιχειρηματικά πάρκα, (μεταξύ άλλων, γιατί αντίστοιχη πρόβλεψη υπάρχει και για τις τιμές των βιβλίων και τον τουρισμό) που είχαν ανατεθεί την προηγούμενη περίοδο ενέχει ερωτηματικά καθώς η αναφορά είναι γενικόλογη και το κείμενο δεν συνοδεύεται από συμπληρωματικά αρχεία. Μάλιστα, όπως φαίνεται και στο κείμενο του πολυνομοσχεδίου που κατατέθηκε προς ψήφιση, πραγματοποιείται υπαναχώρηση στην υιοθέτηση της πρότασης του ΟΟΣΑ για κατάργηση της ενιαίας τιμής βιβλίου καθώς επανέρχεται με έμμεσο τρόπο διάταξη που την επαναφέρει, υπό αυστηρότερο πλαίσιο καθώς πλέον θεσπίζονται και κυρώσεις βάσει του ν. 4177/2013. Η συγκεκριμένη ρύθμιση και ο τρόπος με τον οποίο υλοποιείται συνιστά ένδειξη των προθέσεων και για ενδεχόμενες άλλες αντίστοιχες ρυθμίσεις που θα έπρεπε να υλοποιηθούν σε συμμόρφωση με τις συστάσεις του ΟΟΣΑ για τον ανταγωνισμό και οι οποίες δεν υλοποιήθηκαν την προηγούμενη περίοδο.

Περαιτέρω, αναφορικά με τις συστάσεις σχετικά με τα επιχειρηματικά πάρκα για τα οποία έχουμε σαφή εικόνα επισημαίνουμε ότι ενώ από το σύνολο των 58 συστάσεων της μελέτης για τα επιχειρηματικά πάρκα έχουν υλοποιηθεί πλήρως μόλις οι 10, 1 έχει υλοποιηθεί μερικώς, ενώ 2 έχουν κριθεί επί του παρόντος μη αναγκαίες, αναγνωρίζονται ως εκκρεμότητες μόλις 2 (η σύσταση 4 και η σύσταση 17) . Ενώ και η μια από αυτές, η οποία αφορά την κύρωση της Εθνικής Στρατηγικής για τα Επιχειρηματικά Πάρκα, επιλέγεται να υλοποιηθεί μέσω απόφασης του Κυβερνητικού Συμβουλίου Οικονομικής Πολιτικής (ΚΥ.Σ.ΟΙ.Π.) η οποία πράξη και δεν εγγυάται τη δεσμευτικότητα και νομική κατοχύρωση της. Για τα επιχειρηματικά πάρκα ο [ΣΕΒ έχει εκδώσει σχετική ειδική μελέτη](#).

Ανεξάρτητες Αρχές

Σε ό,τι αφορά τις ανεξάρτητες αρχές, γίνεται μόνο μια σύντομη και πολύ γενική αναφορά. Αντίστοιχα το σημείο αυτό έχει αδυναμίες και στο συμπληρωματικό μνημόνιο. Εκεί, οι δράσεις για την ενίσχυση των ανεξάρτητων αρχών περιορίζονται σε μια γενική αναφορά για νέο ενιαίο πλαίσιο ενίσχυσης της λειτουργίας και της θεσμικής ανεξαρτησίας τους (αναφορά που υπήρχε ήδη από την προηγούμενη αξιολόγηση). Παρότι η σχετική υποχρέωση χαρακτηρίζεται ως προαπαιτούμενο, το περιεχόμενο του σχεδίου νόμου παραμένει άγνωστο καθώς δεν έχει τεθεί μέχρι στιγμής σε διαβούλευση. Το γεγονός αυτό εγείρει, για το ΣΕΒ, σημαντικά ερωτηματικά και αμφιβολίες ως προς την ορθότητα των προβλέψεων που αυτό θα περιλαμβάνει και εύλογη ανησυχία για τη δυνατότητα έγκαιρης υποβολής ουσιαστικών παρατηρήσεων. Ειδικότερα, απαιτείται η θεσμική θωράκιση της λειτουργίας της Εθνικής Επιτροπής Ανταγωνισμού προκειμένου να διασφαλιστεί ο

θεσμικός και ουσιαστικός της ρόλος στη λειτουργία των αγορών και την οικονομική ανάπτυξη καθώς εξακολουθούν να παρατηρούνται φαινόμενα άσκησης πολιτικών παρεμβάσεων στις προτεραιότητες και το έργο της. Κρίνεται συνεπώς αναγκαία η θεσμοθέτηση των ακόλουθων προτάσεων:

- Ενίσχυση των υποδομών, των συστημάτων και του ανθρώπινου δυναμικού ειδικά με στελέχη έμπειρα στον κλάδο της οικονομικής ανάλυσης μέσω κατάργησης ή τροποποίησης διατάξεων που εισάγουν περιορισμούς στη χρηματοδότηση και ασυμβίβαστο στην τοποθέτηση στελεχών του ιδιωτικού τομέα.
- Αυξημένη συχνότητα των κοινοβουλευτικών ακροάσεων ως ενίσχυση του ελέγχου και της λογοδοσίας του έργου της επιτροπής.
- Περιορισμός των συχνών αλλαγών της νομοθεσίας περί ανταγωνισμού.

Χρηματοδότηση ανάπτυξης

Σε ό,τι αφορά τη χρηματοδότηση της ανάπτυξης τονίζεται ότι ακόμα και το 2018 δεν καταγράφεται ως απόλυτα κρίσιμο, ειδικά για σύνθετες παραγωγικές δραστηριότητες διεθνώς εμπορεύσιμων αγαθών που εντάσσονται σε διεθνείς αλυσίδες αξίας, το γεγονός ότι εδώ και μια δεκαετία οι ελληνικές επιχειρήσεις ανταγωνίζονται σε μια ενιαία αγορά αλλά έχουν πρόσβαση σε χρηματοδότηση με όρους πολύ επαχθέστερους από αυτούς που προσφέρονται σε επιχειρήσεις άλλων κρατών μελών. Έχει ήδη γίνει μια αναφορά επί της αρχής, καθώς το κείμενο υιοθετεί και την προσέγγιση των προγραμμάτων προσαρμογής και επικεντρώνεται στην ανάλυση επιμέρους δράσεων και όχι στη συνολική περιγραφή του προβλήματος πρόσβασης σε χρηματοδότηση της ιδιωτικής οικονομίας.

Ακόμα και το 2018 δεν καταγράφεται ως απόλυτα κρίσιμο, ειδικά για σύνθετες παραγωγικές δραστηριότητες διεθνώς εμπορεύσιμων αγαθών που εντάσσονται σε διεθνείς αλυσίδες αξίας, το γεγονός ότι εδώ και μια δεκαετία οι ελληνικές επιχειρήσεις ανταγωνίζονται σε μια ενιαία αγορά αλλά έχουν πρόσβαση σε χρηματοδότηση με όρους πολύ επαχθέστερους από αυτούς που προσφέρονται σε επιχειρήσεις άλλων κρατών μελών.

Ειδικότερα, πρέπει να αναφερθεί ότι ο τρόπος με τον οποίο επιδιώκεται η επίλυση του προβλήματος των κόκκινων δανείων μπορεί να χαρακτηριστεί ως αποσπασματικός και στερούμενος ουσιαστικών τομών καθώς δεν προβλέπει την φορολογική και λογιστική μεταχείριση των διαγραφόμενων οφειλών, ενώ παράλληλα παραλείπει να ρυθμίσει τα ζητήματα αλλαγής ιδιοκτησιακής σύνθεσης ή διοίκησης επιχειρήσεων και των νομικών ευθυνών των στελεχών του δημοσίου και ιδιωτικού τομέα. Στο πλαίσιο αυτό κρίνεται επίσης αναγκαίο να προστεθούν δράσεις όπως η λειτουργία ηλεκτρονικής πλατφόρμας για τη γρήγορη και αποτελεσματική διαχείριση των αιτήσεων, η ρητή πρόβλεψη της δυνατότητας λήψης απόφασης για αλλαγή διοίκησης ή και μετοχικής σύνθεσης των «στρατηγικών κακοπληρωτών», η λογιστική και φορολογική

μεταχείριση οφειλών που διαγράφονται ή κουρεύονται, η αύξηση της συμμετοχής του Δημοσίου στις διαγραφές οφειλών και κυρίως ενιαία στάση του δημοσίου ανεξάρτητα της προ-πρωχευτικής διαδικασίας που ακολουθείται, η αποσυμφόρηση και επιτάχυνση της διαδικασίας μέσω της απευθείας παραπομπής των σύνθετων και μεγάλης αξίας περιπτώσεις στις διαδικασίες του προπρωχευτικού πλαισίου του Άρθρου 99 και η υποχρεωτική προηγούμενη προσπάθεια υπαγωγής της επίλυσης της διαφωνίας στο καθεστώς της διαμεσολάβησης.

Οικονομικά μεγέθη μελών ΣΕΒ

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ
€362 δισ.
71% συνόλου*

ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ
€60 δισ.
48% συνόλου*

ΠΩΛΗΣΕΙΣ
€61 δισ.
46% συνόλου*

ΠΡΟ ΦΟΡΩΝ ΚΕΡΔΗ
€3,3 δισ.**
42% συνόλου**

ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ
200.000
11% συνόλου ασφαλισμένων στο ΙΚΑ

ΜΙΣΘΟΙ
€5 δισ.
20% συνόλου***

ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΕΣ ΕΙΣΦΟΡΕΣ
€2,2 δισ.
26% συνόλου***

ΦΟΡΟΣ ΕΠΙ ΚΕΡΔΩΝ
€1,1 δισ.
31% συνόλου****

* 17.454 δημοσιευμένοι ισολογισμοί χρήσης 2016 που περιλαμβάνονται στη βάση της ICAP

** σύνολο κερδών κερδοφόρων επιχειρήσεων

*** % επί του συνόλου τακτικών αποδοχών (χωρίς bonus και υπερωρίες)/ασφαλιστικών εισφορών ασφαλισμένων στο ΙΚΑ

**** % επί του συνόλου εσόδων από φόρο εισοδήματος νομικών προσώπων

Όραμα

Οραματιζόμαστε την Ελλάδα ως τη χώρα, που κάθε πολίτης του κόσμου θα θέλει και θα μπορεί να επισκεφθεί, να ζήσει και να επενδύσει.

Οραματιζόμαστε μια ανοιχτή, κοινωνικά υπεύθυνη και οικονομικά φιλελεύθερη χώρα-μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που προτάσσει την ισχυρή ανάπτυξη ως παράγοντα κοινωνικής συνοχής. Θέλουμε μια Ελλάδα δυναμικό κέντρο της ευρωπαϊκής περιφέρειας, με στέρεους θεσμούς, ελκυστικό κοινωνικό και οικονομικό περιβάλλον, που προάγει τις εξαγωγές, την καινοτόμο επιχειρηματικότητα, την παραγωγή και τις ποιοτικές υπηρεσίες, τη βιώσιμη ανάπτυξη, τη γνώση, τη συνοχή, τις ίσες ευκαιρίες και το κράτος δικαίου.

Αποστολή

Ηγεσία & Γνώση

Ο ΣΕΒ διαδραματίζει ηγετικό ρόλο στον μετασχηματισμό της Ελλάδας σε μια παραγωγική, εξωστρεφή και ανταγωνιστική οικονομία, ως ανεξάρτητος και υπεύθυνος εκπρόσωπος της ιδιωτικής οικονομίας.

Κοινωνικός Εταίρος

Ο ΣΕΒ, ως κοινωνικός εταίρος που πιστεύει στη λειτουργία των θεσμών, προωθεί στα αρμόδια όργανα της Πολιτείας και της Ε.Ε. τις απόψεις και θέσεις της επιχειρηματικής κοινότητας.

Ισχυρός Εκπρόσωπος

Ο ΣΕΒ διαμορφώνει θέσεις, αναλύσεις και προτάσεις πολιτικής για την οικονομία, τη βιομηχανία, την καινοτομία, την απασχόληση, την παιδεία και τις εργασιακές δεξιότητες, τον κοινωνικό διάλογο, τη βιώσιμη ανάπτυξη, την εταιρική υπευθυνότητα.

Φορέας Δικτύωσης

Ο ΣΕΒ δικτυώνει τα μέλη του μεταξύ τους & με τα κέντρα αποφάσεων (εγχώρια και διεθνή), με στόχο τη δημιουργία προστιθέμενης αξίας.

Σύγχρονες Επιχειρήσεις, Σύγχρονη Ελλάδα

ΣΕΒ σύνδεσμος επιχειρήσεων και βιομηχανιών

Ξενοφώντος 5, 105 57 Αθήνα

T: 211 5006 000

F: 210 3222 929

E: info@sev.org.gr

www.sev.org.gr

SEV Hellenic Federation of Enterprises

168, Avenue de Cortenbergh

B-1000 Bruxelles

T: +32 (0) 2 662 26 85

E: kdiamantouros@sev.org.gr

ΑΚΟΛΟΥΘΗΣΤΕ ΜΑΣ ΣΤΑ ΜΕΣΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΔΙΚΤΥΩΣΗΣ

